

TÜRK

SOLU

Yıl : 1
Sayı : 9
16 Ocak 1968
100 Kuruş

PARLAMENTARİZM:

Sosyalist örgütün yolundaki tuzaklar

1961 Anayasasına dünyanın bütün erdemlerini atfediyoruz. Sosyalizm açıktır diyoruz. Kapitalizme kapalıdır diyoruz. Ve birçok bakımlardan haklıyız da. Anayasamız gerçekten genel çizgileriyle olumlu bir belgedir. Yeter ki emekçi halk açısından yorum lansın ve öyle uygulansın.

Ama yasalar ve kanunlar kendi kendilerine soyut anlam taşımazlar. Onlar ancak toplumdaki sınıflar-arası güçler dengesi içinde gerçek somut anlamlarını kazanırlar. Toplumdaki güçler dengesi hangi sınıf ya da sınıfların lehine ise, onların yasa yorumu daha büyük ağırlık taşır. Bu noktayı gözden irak tutmazsak, çabalarımızı, Anayasayı emekçi halk açısından yorumlamakla yetinmeyip, çabalarımızı toplumdaki güçler dengesini lehimize çevirme ve böylelikle yorumumuzun daha ağır basması yolunda harcarız ki ki doğru devranış da budur.

1961 Anayasasını kim yapmıştır? 27 Mayısın ürünü bir Kurucu Meclis.

27 Mayıs nedir? 27 Mayıs küçük burjuva bürokrasisinin Menderes — Bayar iktidarının temsil ettiği işbirlikçi sermaye ve feodal ağa takımına karşı hamlesidir. Bu yüzden, 27 Mayısın ürünü olan Kurucu Mecliste asker — sivil aydın zümre ağır basıyordu, bu Meclis seçimle gelen kendinden önceki ve sonraki Meclislerden daha ilericiydi. Anayasa herkesten çok bu zümrenin o dönemdeki eğilimlerini yansıtır.

Bürokrasi, seçmen çoğunluğu ile arasında bulunan uçurumun içten ile bilinciyse, mağduru bulunduğu DP. iktidarının başka ad altında hortlamaması, çoğunluğun tahakkümünün tekrarlanmaması için, icra gücünü denetleyen, eylemini frenleyen, su geçirmez bir anayasa yapma sevdasına düştü. Gene tarihten ders alamamıştı. Bürokrasi, bu kez de temele inmedi. Menderesleri yaratan sebepleri derinliğine tahlil edemedi, yüzeyle, hukuk yapısında dönüşümler alanında kaldı. Ve icra gücünü sıkı bir denetleme altında tutmak için Anayasa Mahkemesi gibi, Yargıtay gibi, Danıştay gibi bürokrasi kal'alarının yetki ve güvenlerini arttırdı.

Bu davranışın yetersizliğini görenler ve emekçi yığınları gerici güçlerin etkisinden kurtararak Devrime bağlayacak köklü dönüşümleri bilince savunular da vardı. Kurucu Mecliste sayıları pek kalabalık olmamakla birlikte, böyleleri, güçler dengesinden yararlanmasın bilerek bazen etkili olabiliyorlardı. Kurucu Mecliste tek bir proteler devrimcisinin olmadığını söy-

lemek mübalâğa sayılmaz. Ama işbirlikçi sermaye çevrelerinin ve feodal ağa takımının temsilcileri eksik değildi. Kurumu Meclisin zaman zaman Fezaiog'uların, Çelikbaşların at oynatabildikleri bir alan haline aldığı da oluyordu.

Anayasasının erdemleri yanında gerici bir nitelik taşıyan bazı maddelerini de unutmamak gerekir. Feodal ağaların koydurduğu toprak reformunu engelleyen madde bunlardan biridir. Hiçbir iktidar bu madeyi değiştirmeden ya da bunu etkisiz hale getirecek mali dönüşümleri yapmadan Türkiye'de ciddi bir toprak reformunu gerçekleştiremez.

Anayasasının uygulanması da orta dadır: Bu gün bu Anayasa altında seçimlere gidiyoruz ve her seferinde en gerici parti seçimi kazanıyor. Ama buna rağmen 1961 Anayasasını genel çizgileriyle olumlu bir belge saymamız gerekir ve AP. iktidarının bu yasayı ihlâl niteliğinde davranışlarına karşı çıkmak bir görevdir.

İki meclisli bir burjuva parlamenter düzenidir. Türkiye'nin düzeni. Ve belirli sınırlamalar içinde bir sosyalist örgüte parlamenter mücadele olanağı, seçimlere katılma ve milletvekili çıkarma olanağı vardır. Önemi abartmamakla birlikte, elbette ki sosyalistler bu olanaktan yararlanacaklardır. Sosyalistler en gerici kurumlara bile katılarak emekçi davasına yararlı olabilirler. Ancak sosyalist akımın başarısını elcise sokulan milletvekili sayısıyla orantılı saymak kesin olarak yanlıştır.

Türkiye'nin bugünkü özel şartlarında parlamenterizmin sosyalist örgüt için tehlikeler taşıdığını gözden irak tutmamalıyız.

Nedir bu tehlikeler,

Parlamenter mücadeleye giren sosyalist örgüt, ilk önce oyunu, başkasının sınırlarını çizdiği alanda, başkasının saptadığı kurullarla oynadığını bir an bile akıldan çıkarmamalıdır.

Belli biçimde şartlandırılmış olan büyük çoğunluğu köylü, seçmenden oy istenecektir. Köylü çoğunluğu ile küçük burjuva bürokrasisine karşıdır ve toplumun en gerici güçlerinin etkisi altındadır. Bugün köylerde Menderes'i kahraman sayanlar vardır. Bu durumda, başarıyı sağlanan oyla oran tılı sayarak, mümkün olduğu kadar çok oy elde etmek için sosyalist örgütün, belli biçimde şartlandırılmış seçmenin nabzına göre şerbet vermesi ve sosyalist stratejiye aykırı davranışlarda bulunması tuzağa ayak basmak niteliğindedir bir davranıştır. Seçim kampanyası-

na katılan parti militanlarına "Aman köylerde Menderesi eleştirmeyin, İnönü'ye veryansın edin, yoksa köylü bize oy vermez" yolunda talimat vermek (ki böyle talimat verildiği olmuştur) oportünizmin ta göbeğine düşmektir... Gerçek sosyalist örgütün birinci amacı her ne bahsine olursa olsun milletvekili çıkarmak olamaz. Onun görevi yığınları bilinçlendirmek. Örgütlenmektir. Gerçek sosyalist belli biçimde şartlandırılmış seçmene giderek şöyle demelidir: "Ben sana hoşuna gidecek şeyler söylemeye gelmedim. Sana gerçeği söyleyeceğim. Menderes bu vatani parsel parsel Amerikalıya satmıştır Vatan hainidir. Hain olarak cezasını görmüştür. İnönü de babanın oğlu değildir. Ama Menderesle elbette ki kıyaslanmaz, ne de olsa milliyetçi bir yanı vardır. Sana ne Mendereslerden ne de İnönülerden hayır gelmez. Sen emekçisin. Senin çıkarını öteki sınıfların partileri savunamaz. Senin davayı ancak kendi sınıf örgütün, kendi emekçi partinin savunabilir. Bu dediklerim gerçektir. Şu anda bu gerçeği anlıyorsan oyunu bize verirsın... Anlamıyorsan ergeç anlayacaksınız. Ama oyunu ver verme ben sana gerçeği söyleyeceğim."

Sosyalist böyle konuşmalıdır. Oyun için seçim kampanyası halkı bilinçlendirme ve örgütlenme kampanyasıdır. Oy sağlama ikinci bir konudur.

Başkasının alanında, başkasının saptadığı kurullarla oyunu oynamanın sosyalist örgüt için bir başka tehlikesi de şudur:

Bilindiği gibi antidemokratik kanunların yarattığı özel durum gereği, Türkiye'de bugün, çetin zamanların sosyalistleri, dardan geçmiş olanlar örgütü eyleme katılamamaktadırlar. Bu bir yandan, kalbur üstü partiler için milletvekilliği yolunun açık oluşu ve milletvekilliğinin de Türkiye'nin ölçülerleriyle maddi bakımdan, itibar bakımından cazip bir durum sağlaması öte yandan, kapıları burjuva, küçük burjuva çevrelerden gelme aydınlar ardına kadar açık bir örgüt için tehlikeli bir durum yaratır. Bu şartlarda kimi çıkarıcı, eyyamcı (arriviste) unsurların sosyalist parti içine doluşmaları kolaydır. Ve böylelerinin, çok kez mütevazı olan asıl bilinçli sosyalistlerden daha cerbezeli, ağı daha çok laf yapar einsten oluşu, bunların örgüt içinde duruma hâkim olmalarına engel olacak sınavlardan geçmiş güçlü bir kadronun olmayışı çok kötü sonuçlar doğurabilir. Emekçi sosyalist örgütü, sosyalizmi demagojik bir sözcük ola-

rak kullanan bir oy toplama makinesi durumuna düşürebilir.

Antidemokratik kanunlarla sınırlanmış da olsa, Anayasanın bize sağladığı örgütlü sosyalist eylem olanaklarını en son katresine kadar, sosya-

lizm davasına en yararlı biçimde kullanılmak istiyorsak, içinde bulunduğu aşamada, parlamenterizmin bir sosyalist örgütün yoluna döşediği bu tuzaklara düşmemek için uyanık olmalıyız.

Asmaköprü A P iktidarının yabancı sermayeye yeni bir hediyesidir

Bir türlü iki yakasını biraraya getiremeyen İstanbul'un iki yakasını bağlamak için, iktidar Asma Köprü konusunda kararlıdır.

Bütçe görüşmelerinde Bayındırlık Bakanı Orhan Alp, 300 milyon lira malolacak köprü'nün 1973 yılına kadar tamamlanacağını müjdeledi.

Bilindiği gibi Genel Seçimlerde Asma Köprü, AP. Genel Başkanı Demirel tarafından seçim sloganı olarak kullanılmış ve baskı ile ikinci Beş yıl Plâna alınmıştır. Trafik ve Şehircilik uzmanlarının yönetim kademesinde ve basında Asma Köprüye karşı çıkmalarına rağmen, mühendis yani hesap adamı olan AP başının bu konuyu bir slogan haline getirmesi olagundur.

Demirel'in henüz pasif bir politikacı, fakat aktif bir müteahhit olduğu 1963 yılında Asma Köprü konusunda ilgilendiği ve "İstanbul Boğaziçi Geçişi ve Çevre Yolu" etüdünü yapan Amerikan Firması temsilcileriyle birlikte, İstanbul Belediyesinde temaslara bulunduğu bilinir. Amerikan Firmasının adı Bakanın da açıkladığı gibi, "Delleuw and Cather Company" firmasıdır. Ekonomi ve Şehir plâncıları acı bir gülümseme ile sözettiler Asma Köprü hikâyesi, bu firmanın etüdü esas alınarak Bakan tarafından kesin bir projeyeymiş gibi öne sürülüyor. Oysa Amerikan Firması İngilizce bir kitapta topladığı asma köprü etüdü aslında derin bir bölge plânlama ve şehircilik araştırmasına dayanmaktadır. Bu husus aynı raporda açıkça kabul edildiği halde, kamu oyundan gizlenmektedir. İstanbul henüz bir şehircilik nazım plâni yapılmamıştır. Bu olmadıkça da, iki kutayı birleştirmenin zamanını, biçimini ve yerini doğru o-

larak saptamak olanaksızdır.

Bakan Köprü maliyetini 300 milyon lira olarak açıklamıştır. Oysa aynı firmanın 1965 raporlarına göre, yaptığı hesap, çevre yolu hariç, köprü maliyeti 460 milyon liradır. Para ayarlanması göz önünde tutularak bugünkü rakıpla, bu 1 milyar 380 milyon lira olarak hesaplanmalıdır.

Bütün bunlar gösteriyor ki, Bayındırlık Bakanı, herşeyden önce, gizli tutulan raporun tamamını kamu oyuna açıklamalıdır. Bilimsel verilere dayanarak bir çözüm yerine, politik tercihler, ön plâna alınmıştır. Belli ki Demirel iktidarı yabancı sermayeye hediye edilecek bir teşebbüsle birlikte, Boğaz sularına büyük kazıklarla tutturulacak Asma Köprü ile, millet kalbine girme iddiasındadır. Kart postallarla Anadolu'ya ulaşacak olan bu eser Demirel'i Menderes mertebesi ne yükseltmiş olacaktır.

Asma Köprü hikâyesi, daha şimdiden olumsuz gelişmelere yol açmıştır. Yıllardan beri hatırlı arsa spekülâtorleri köprü güzergâhındaki tarlaları yağma etmiş, bu konuda önemli bir baskı gücü haline gelmişlerdir. Buna rağmen, ilerici güçler konuyu kamu oyu önünde, enine boyuna tartışmalı ve işbirlikçi iktidara karşı koymalıdır. İç saygılarımızda verdiğimiz Mimarlar Odası basın toplantısında açıklanan iki şehirci mimarın işten elçek tirilmesi ve bunun odaca protestosu direnme hareketinin ilk belirtileridir.

TÜRK SOLU bu konuda gelecek sayı geniş bir yazı yayınlıyacaktır.

MİLLİYETÇİLİĞİN azı seni Enternasyolizmden uzaklaştırır.

MİLLİYETÇİLİĞİN derini seni Enternasyonalizme götürür.

ETERNASYONALİZMİN azı seni Milliyetçilikten uzaklaştırır.

ENTERNASONALİZMİN derini seni milliyetçiliğe götürür.

—JEAN JAURES

Kim Sosyalisttir Kim Değildir?

Söyle diyenler var:

«Sosyalist, sosyalist partinin üyesi olan kimsedir. Siyasî örgüt içinde eylemde bulunan kimsedir. Sosyalist, parti içinde olmayan kimse sosyalist sayılmaz. Böylesi olsa olsa bir sosyalizm sempatisidir.»

Bu görüş ancak şu şartlar altında doğru olabilir: Eğer toplumda eşit olarak herkesin, sosyalist örgüte katılma olanağı varsa; eğer olumlu, ya da olumsuz şartlar herkes için eşitse. Toplumdaki sosyalizme karşı olan güçler, özel bir konjonktür gereği, kimi vatandaşlara örgütlenme hakkı tanıdığı, kimilerine tanımadığı bir durum yoksa.

Demokratik bir ülkede vatandaşların tümünün örgütlü siyasî eyleme katılma özgürlüğünün güvencilerde bulunduğu bir ülkede, ancak emekçilerin öncüsü niteliğinde bir siyasî partiye katılmaya sosyalist sayılmak gerekir. Örgüte katılmayıp da sosyalizm davasına yakınlık duyan kimseyi de ancak henüz yeteri kadar bilinçlenmemiş bir sosyalizm sempatisini olarak kabul edebiliriz.

Aynı biçimde, bütün demokratik hak ve özgürlüklerin bastırıldığı, faşist dikta altındaki bir ülkede, bu sefer şartlar olumsuz olarak, herkes için, illegal eylem olanağı bütün vatandaşlar için eşit olduğuna göre, bu rada da sosyalist örgüte katılmayı sempatisiz sayabiliriz.

Ama bugün Türkiye'de durum ne birinci örneğe, ne de ikinci örneğe uymamaktadır. Elbette ki her siyasî eğilimin kendi kimliği ile ortaya çıkarak memleketin sorunlarına kendi çözüm yollarını getireceği gerçektir. Bir demokratik ortamın yaratılması işi henüz önümüzdeki bir görev olmakla birlikte, Türkiye'de bugün, yetersiz olsa da, çok kez biçimsel kalsa da, burjuva demokrasininin koşulları vardır. Evet Türkiye'de sınırlı bir özgürlük ortamı vardır. Bu sınırlılığın en önemli kanıtı Türkiye vatandaşları arasında siyasî eyleme katılma hakkı bakımından eşitlik olmamasıdır. Bize Mussolini'nin faşist İtalya'sından yadigar ünlü 141 inci ve 142 inci maddeler hâlâ yürürlüktedir. Bu kanun maddeleri şüphesiz ki eskiye kıyasla daha insafli olarak yorumlanmakta ve uygulanmaktadır. Ama eskiden en gaddar bir zihniyetle uygulanmış olan bu antidemokratik kanunların mağdurları bugün de gadre uğramaktadırlar. Yürürlükteki Seçim Kanunu, geçmişte Türkiye emekçilerinin davasına sahip çıkıp da gerici iktidarlar tarafından gadre uğratılanların, bu kanun maddelerinden hüküm giyenlerin, seçimlerini yasaklar; Partiler Kanunu da böylelerinin herhangi bir siyasî örgüte girmelerine engeldir. Aynı kanun Türkiye'de ilerici güçler arasında önemli yeri olan ve pek büyük çoğunluğu memur ya da subay olan asker-sivil aydın zümreye de örgütlü siyasî eylemi yasaklamıştır.

Bu durumda bugün Türkiye'de sosyalist parti dışındaki vatandaşların sosyalist sayılmayacağı yolunda iddia, sosyalizm konusunda, yarım milyon memur ve subayı, ve sosyalizmin çetin bir iş olduğu geçmişteki günlerde sosyalizm davasına sahip çıkanları saf dışı bırakmaktadır. Bu iddiayı ileri sürenlerin durumu «Dünyanın ortası, şu oturduğum minderin altıdır» diyen Nasrettin Hoca'nın durumundan pek farklı değildir.

Bugün Türkiye'de sosyalist olmak, partili olmağa bağlı ise, ve kimin parti üyesi olabileceğini, tutucu güçlerin egemenliği altında bir parlamentonun kabul ettiği kanunlar tavin ediyor, o halde, kimin sosyalist sayılacağı, kimin sayılmayacağını saptama işini, bu gerici güçlere bırakmış oluyoruz, demektir. Bu durumda sosyalistlik bu gerici güçlerden alınmış icazete bağlı birşey olmuyor mu? Ve böyle bir görüşü savunmak, gerici iktidarın izni ile, 141 inci madde gölgesinde sosyalist partiliği savunmak olmuyor mu?

Bugünün Türkiye'sinde sosyalist, sosyalizm davasına kendisini adanmış olan kimsedir. Olanakları içinde sosyalizm için, gücü yettiğince çalışarak, mücadele eden kimsedir. Eğer gerici güçlerin geçirttiği antidemokratik kanunlar, onun bir siyasî parti içinde eylemini yürütmesine engel oluyorsa, bu, elbette ki onun sosyalistliğini sona erdirmez; hiçbir gerici kanun, hiçbir baskı, sosyalisti sosyalistliğine dışına çıkaramaz. Bu ülkede sosyalizm uğruna yirmi yıl hapis yatmış militanlar vardır. Bunları, demir parmaklıklar ardına atıldıkları andan başlayarak, sosyalist saymamak haddini bilmezliklidir.

Türk toplumunun ilerici güçlerinin gelişmesi karşısında, «En az tavis ile durumu idare etme» diye nitelendirilebilecek olan durumla, gerici güçlerin çizdikleri sınırlar içinde, onların izinine bağlı sosyalizm ile yetinilemez, bu koşullarda rahatlık duyulamaz ve tam demokratik bir özgürlük ortamının yaratılması için mücadele etmek başta gelen görevdir.

Sosyalist odur ki, sislerin kalkmasının, bütün fikirlerin ve eğilimlerin tana olarak ifadesini bulmasının ve toplumdaki her sınıf ve zümrenin tutumunun açık seçik belli olmasının Türkiye'nin devrimci çizgisinin doğru olarak saptanması için zorunlu olduğu bilinciyle, özgürlük uğruna mücadeleye katkıda bulunur.

Sosyalist odur ki, kendisinden daha tecrübeli, daha güçlü, teorik bakımdan daha yetkili sosyalizm militanlarına devrimci eylem olanağını sağlamak için, komplekslere kapılmadan, olanca gücüyle, içtenlikle mücadele eder, Türkiye'de gerçek demokratik özgürlükler ortamının gerçekleştirilmesi için payına düşeni yapar.

Sosyalist odur ki, anti-demokratik kanunların tümünün ve özellikle 141 inci ve 142 nci maddelerin kaldırılmaları uğruna, yasak savmak için değil, bütün içtenliği ile, bütün imkânları seferber ederek, ustaca ve akıllıca mücadeleyi bir an bile gevşetmez.

Evet, sosyalist hudud!

TÜRK SOLU

T.İ.P. İstanbul il kongresi

T.İ.P. İstanbul il kongresi 7 ocak 1968 pazar günü Aksarıdaki Bulvar düğün salonunda yapılmıştır. Seçim sonuçlarının bir gün önceden Genel başkan M. Ali Aybar tarafından aşağı yukarı tayin edilmesi kongrede oldukça sakin bir havanın esmesine yol açmıştır.

Genel Başkan M. Ali Aybar kongreden bir gün önce, İstanbul ili delegelerini toplayarak, kongrede seçilmesi gerekli olan isimleri «tavsiye» etmiştir. Tavsiye listesindeki isimlerin gerekli sayılardan fazla oluşu, hem tavsiye usulünden demokratik bir biçim diye bahsetmek imkânını vermiş, hem de delegelerin tavsiye listesine itirazları bir dereceye kadar önlenmiştir.

Sabah saat ona doğru başlayan kongrede Behice Boran, Çetin Altan ve M. Ali Aybar birer konuşma yapmışlardır.

Kongrede, raporlar üzerindeki eleştiriler bölümünde Fatih ilçesi yönetim kurulu üyelerinden Minu İnkaya partii üyeleri nin gerektiği şekilde eğitilmediğinden yakınmış daha sonra söz alan Fatih ilçe başkanı Can Açıköz, yöneticilerin konuşmalarında partinin Antiemperyalist mücadeleye yaptığını, her türlü antiemperyalist harekete katılmak gerektiğini söylediklerini, fakat antiemperyalist mitinglere katılan partii üyelerin yine yöneticiler tarafından kınandığını belirtmiş bu gelişmenin ortadan kaldırılmasını istemiştir.

Seçimlere geçildiğinde, bir gün önce verilen tavsiye listesi, tahtaya yazılmış, ancak delegeler arasında tavsiye listesi dışında adaylıklarını koymak isteyenler çıkınca genel başkan M. Ali Aybarın itirazıyla karşılaşmışlardır. M. Ali Aybar kısa bir konuşma yaparak kendilerinin bir gün önce İstanbul delegeleriyle birlikte yeni ve çok demokratik bir usul bulduklarını ve tavsiye listesini bu usulle hazırladıklarını söylemiş, sözlerine devamla «Liste dışında adaylıklarını koymak istiyenler elbet bulunacaktır. Ancak bu isimler tahtaya tavsiye listesinin altına kalın bir çizgi çekildikten sonra yazılabilir demmiştir.

Aybarın bu yeni-demokratik anlayışta içinde yapılan seçimler sonucunda tavsiye listesi büyük bir başarı sağlamıştır.

Petrol kanunu ve komisyon raporu

1966 yılında kurulan 9 AP'li, 8 CHP'li, 1 MP'li, 1 YTP'li ve 1 TİP'li olmak üzere 17 kişiden meydana gelen Meclis Araştırma Komisyonu petrol konusunda hazırladığı raporu Meclise sundu.

Raporda Batman-İskenderun boru hattının özel şahıslara verilmesinin yanlış olduğu sonucuna varıldığı bildirilmektedir. ATAS rafinerisine verilen genişletme yetkisini de tenkid edilmiştir. Raporda Anayasanın öngördüğü «Tabii servetler ve kaynaklar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi devlete aittir.

Aranma ve işletmenin devletin özel teşebbüslerin birleşmesi suretiyle veya doğrudan doğruya özel teşebbüs eliyle yapılması kanunun açık iznine bağlıdır. İlkesinden hareket edilmesini belirtilmektedir.

Petrol kanununun da değiştirilmesi savunularak, «Petrol kaynaklarının geliştirilmesinin özel teşebbüs eliyle yapılması esasını kabul eden ikinci maddenin bu konuda devletin ön plöna alınacak şekilde değiştirilmesi gerektiği öngörülmüştür. Raporda şöyle denmektedir: «Devlete, devlet iktisadi teşebbüslere petrol faaliyetinde, diğer petrol ameliyelerinde bulunan gerçek ve tüzel kişilere nazaran öncelik tanınması zaruridir.» Yerli petrol rezervelerinin bulunma-

sı ve ihtiyacımızın tam karşılanması sağlanmadıkça, yabancı petrol şirketlerinin etkisinden kurtulunamayacağı ileri sürülmüştür.

Rafineri konusunu ayrıntılarıyla inceliyen Komisyon, Mersindeki ATAS rafinerisinin genişletilmesini eleştirmiş, hâlen tam kapasiteyle çalışmadığı halde, yeniden genişletilmesini maksatlı olduğu belirtilmiş, UPAO ve Caltex firmalarının elindeki İPRAS (İzmit) rafinerisinin genişletilmesi gerektiğini öngörmüştür. Gerekece olarak rafinerinin üç yıl sonra TPAO eline geçeceği gösterilmiştir.

TPAO ve Petrol Ofisinin birleştirilmesi üzerinde durularak satış kolaylığı ve yabancı kumpanyalarla rekabet olanağının böylece sağlanabileceği belirtilmiştir.

Mobil ve SHELL şirketleri tarafından kâr transferi amacıyla ortaklaşa kurdukları bir şirkete devrettikleri ATAS rafinerisi özel anlaşma gereğince masraftan gayri hiçbir bedel ödemiyeceği hükmüne bağlanmıştır. Böylece işletmeciler firmanın kâr yapması ve neticede vergi ödemesi ihtimali ortadan kaldırılmıştır. Öte yandan Petrol Kanunu, aynı şirketin bir teşebbüsündeki kârın aynı vergi beyannamesinde gösterilmesine imkân verdiği için, rafinerinin sahibi olarak gözüktüklerinden, doğan kârdan vergi ödememişlerdir. Çünkü petrol arama masrafları çok zengin bir kuyu bulunuşu işletilinceye kadar «zarar» teşkil etmektedir. Mobil ve SHELL böylece, Türkiye'de yaptıkları petrol arama faaliyetlerinin masraflarını dolaşık yollarla devletin sırtına yüklemekte-dir.

Komisyon raporunun vardığı sonuçları şunlardır:

Batman-İskenderun boru hattı kurulacak bir şirkete devredilemez. Batman-İskenderun boru hattının bir şirkete devrinin ve hise senedinin % 49'unun özel şahıslara satılmayacağı ve satıldığında beklenen faydanın sağlanamayacağıdır.

1 — Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü hâlen sadece jeolojik etüdler yapma hakkına sahiptir. Kanunlarda yapılacak değişikliklerle M.T.A. ya «Petrol arama» yetkisi tanınmalıdır.

2 — Millî bir tanker filosu kurulmalıdır.

3 — Bütün böyle yapılacak Pipeline'lar devlet tarafından yapılmalıdır.

Yabancı petrol kumpanyalarının Türkiye'de oynadığı oyunların, çoğunluğunu AP'li milletvekillerin meydana getirdiği bir Komisyonca tescil edilmesi, millî kaynaklarımıza sahip çıkma eğiliminin kamu oyuna maledilmiş olduğunu göstermektedir.

Yabancı şirket avukatlığını yapan genel müdürlerin bu rapordan sonra nasıl bir tavır takınacağı, yabancı petrol kumpanyalarının Mecliste ne gibi kulislere döndürüleceği dikkatle izlenmektedir.

A.P. İçindeki çalkantı

Öteden beri bilinen AP içindeki sağcı mukaddesatçı grup, ilk yenilgisini Demirel'in başkanlığı ile kabul edindikten sonra, parti içindeki faaliyetini devam ettirmiştir. Bilgiğin liderliğinde yürütülen muhalefet, yeminliler adıyla Demirel ekibi karşısında bir süre için sessiz sedasız beklemek zorunda kalmışlardır. Bilgiğin Demirel Kabinesinde görev alması, mukaddesatçı grup tarafından ihanetle nitelendirilmiştir.

Eski DP'liler tarafından kıskırılan sağcı grup, son bir çıkış daha yaptı. Parti içinde sağ kanadın sayısı otuz aşmamaktadır. Eski DP ve AP'ye oy vermiş vatandaşlara sırtlarını dayadıklarını iddia eden sağ kanat, büyük sermaye çevreleri tarafından desteklenen yeminliler grubu karşısında tutunamamaktadır. Birkaç bakanı da yanlarına aldıkları söylenen bu grup son çıkışını Aydın Yalçın'a karşı yaptı. Yalçın'ın Kıbrıs konusunda Grup adına yaptığı konuşmayı bahane ederek, bir gazetede yaptıkları yayınlı sert tepkilere yol açtı. Yalçın aleyhine grup görüşmesi açılması isteği kabul edildi. Görüşmede Yalçın çok sert bir dille bunları suçladı. Yalçın bunları partiyi bölmekle itham etti. Bununla da kalmayan Yalçın, memleketi bölmek istediklerini, solcularla aynı paralele oldukları ithamını yaptı. Yalçın konuşmasında, «Bu kimselere katı ve kesin ihtarda bulunmanın zamanı gelmiştir. Bu işin oyalanmaya ve idareyi maslahata tahammülü yoktur, diyerek bu kişileri «yalancı, iftiracı, fesahtçı ve karıştııcı» olarak nitelendi.

Konuşmasının Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlandığını da bildiren Yalçın, böylece Hükümetin o zamanki tutumuyla çelişkiye düştüğünü de ortaya koydu. Kıbrıs konusunda tutumu anlaşılmayan Hükümetin sözcüleriyle, Dışişlerinin sözcüsü arasındaki uyumsuzluk grup içinde tartışmalara yol açtı.

Görüşmelerin gürültülü geçmesi için önceden yoğun bir kulis faaliyeti yapan yeminliler grubu, bu görüşmeyle bir kez daha güçlerini ispatlamışlardır. Demirel'in iki taraf da idare eder tutumunun altında Meclise getireceği antidemokratik kanunlarla, seçim kanunu yatmaktadır. Aslında Demirel, yeminliler grubunu tutmaktadır. Demirel şimdilik iki tarafı idare etmek zorundadır. Görüşme sırasında Neriman Ağaoglu Demirel'i kasederek, «Menderes'e bir avuç toprağı çok gördünüz» sözlerine Demirel, «Menderes'e bir karış toprağı kim çok görmüş? Onun mezarı bir karış toprak değil, milyonların kalbidir» diye cevap vererek büyük sempati toplamasını bildi.

Sağ kanat buna benzer çıkışlarıyla, sayıların azlığına rağmen tavizler koparabilmektedir. Disiplinli ve beraber olmaları giderek güçlendiklerini göstermektedir. Sağcı gençliği de etrafına toparlayan bu grup, yeni bir siyasî kuruluş halinde çıkmak için zaman beklemektedir. O. Yüksel Serdengeçti, Osman Turan'ın ihracı, beklenen gürültüyü koparmamıştı. Buna rağmen Demirel'in favizkar politikası, liberal kafalı Bozbeğli'yi bile yasalara rağmen Mecliste iftar sofrası düzenlemeye zorladı.

Yaklaşan seçimlerle CKMP, MP ve YTP gibi küçük partilerdeki parlamenterleri transfer hazırlıkları partiyi güçlendirdiği, Demirel'in aşırı uçları temizlemekten kaçınılmayacağı muhakkaktır. Ancak Demirel'e antidemokratik kanunları ve seçim kanunlarını çıkarmak için zaman lazımdır. Şimdilik Demirel bu aşırı uca ses çıkarmayacaktır ama ipleri de elinden kaçırmak istememektedir.

Öte yandan AP içinde şeriatçıların sözcülüğünü yapan ve Kayseri Lisesi Müdürü iken bu yüzden görevinden alınan, sonradan AP mebusu olarak parlamentoya giren Ateşoğlu Atatürk ilkelerini de çiğneyerek şu Bayram mesajını yayınladı:

«Buhranlı ve tehlikeli bir devrede yaşıyoruz. İmanımıza sarılmalyız. Peygamberimiz Hazreti Muhammed Aleyhisselâm zamanında bir tane Ebu Cehil vardı. Şimdi ise, binlerce Ebu Cehil var. İhtilâlin sarıntıları, zelzeleleri hâlen devam ediyor. İnsafsız bir muhalefet zehir saçıyor. Tarihi bir hakikattir ki, bir memleket harpten ve ihtilâlden çıktıktan sonra, artık öyle kolay kolay, ıslâh olmaz, düzelmez. Bunun için bu şartlar altında devlet idare etmek çok zordur. Geriden görüldüğü gibi değildir. Kıbrıs davasında hükümetimizin kuvvetli tutumu ve kahraman ordumuzun şahlanışı karşısında bize gelen kahpe Yunan şaşırması, perişan olması, siyasî mağlûbiyete uğramış ve isteklerimizi kabul etmiştir. Üstelik de bu yüzden, Yunanistan'da ihtilâl olmuş, Allah Yunanlıları birbirine düşürmüştür.

Bir iti bir ite boğdurur Allah. La havle vela kuvvete illâ billâh.

Tarih açıkça göstermektedir ki, Türkük ve İslâmlık ruhunu milliyetçi imanın yoketmeğe çalışan gafililer ve hainler daima yok olmuşlardır.

Benden sual edecek olursanız Peygamberimiz Hazreti Muhammed Aleyhisselâmın «Haksızlık karşısında susan dinsiz şeytandır» hadisine uyarak, Allah rızası için, Türkük ve İslâmlık uğrunda hak ve hakikat yolunda AP safında yılmadan yürüyünüz. Anadolu'nun iman kaynağı ve kalesi olan Kayseri'nin dini ve millî hüviyetine sadakatla bağlıyız. Ruhaniyatı ve maneviyatı büyük Kayseri şehrine, lâik olmağa çalışıyoruz.»

BİR AÇIK OTURUMDAN NOTLAR:

İlhan Selçuk

«Devrimci iktidarlar devrimle iktidara gelirler»

M. Belli

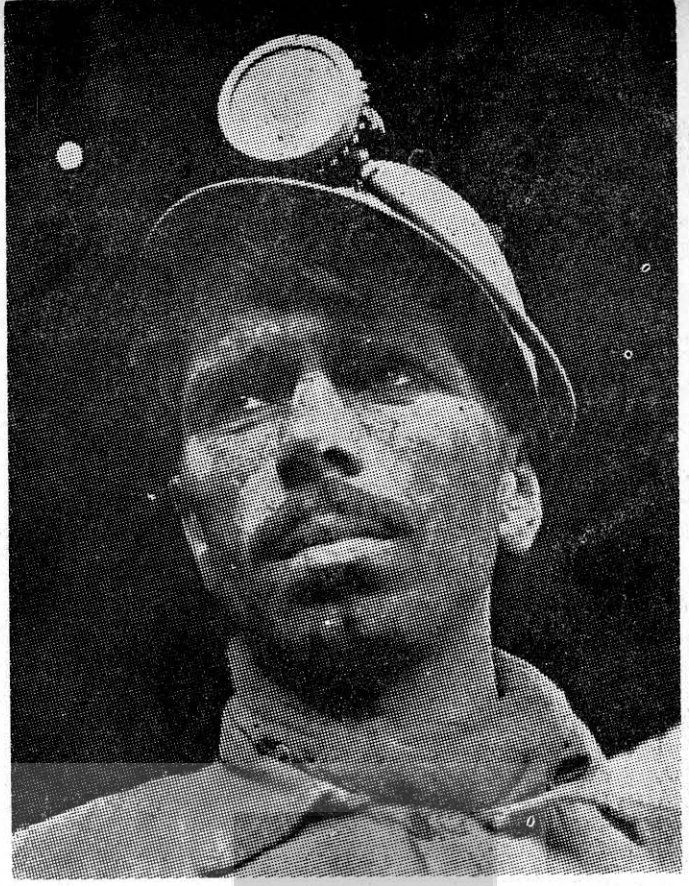
«Tam bağımsız, gerçekten demokratik bir Türkiye uğruna milli güç birliği»

B, Boran

«Türkiye kapitalist yolla kalkınamaz»

Bu konuda geniş habelimiz gelecek sayıda verilecek.

Proletarya, Millî demokratik devrimin temel gücüdür.

C.H.P. içindeki yeni konbinezonlar

CHP içinde sol milliyetçilik geliştiği, parti içi göbekçilerin huzursuzluğu artıyor. Şimdiye kadar Ecevit çıkışına ses çıkarmadan sinsi bekliden yıllanmış kurtlar, dolambaçlı yollardan parti yönetici kadrosunu eleştirmekten geri durmuyorlar. Parti içinde bir avuç genç kadro dışında, eski grup pasif bir direnme içinde beklemeyi uygun görmüşlerdir. El altından da partinin durgunluğunu eleştiren bu grup ortanın solu hareketinin parti zararına bir çıkış olduğu izlenimini vermek amaçındadırlar. Bu hafta içinde İstanbul İl Kongresinde partinin yaklaşan seçimler arifesindeki durgunluğunun eleştirileceği, o durumların tartışılması geçeceğini şimdiden söylemek mümkündür.

Seçimler yaklaştıkça eski kurt politikacılar yeni konbinezonlar peşine düşmeye başlamıştır. Bu çevrenin sözcülüğünü de damat Tokar üstüne almış gözüküyor. Her fırsatta Ecevit'i bir yana itip etrafındaki kadroya saldıran Damat, son zamanlarda Uluç gazetesine de dil uzatmaya başladı.

Akis Dergisiyle, İsmet Paşanın gayriresmî sözcüsü durumundaki Damat, dergisini tiraj düşüşünü öne sürerek kapatması, birtakım söylentilere yolaçtı. Öteden beri düşük tirajla çıkan Akis, seçimler yaklaşınca kapanma kararı alması, Ortanın Solunu desteklememek amacını güttüğü söylentilerini yaymaktadır.

Kaptığı köşesinde anti-komünizm ticaretinde, Tekin Erer'den geri kalmayan Damat Bey, CHP içinde yuvalanmış komünistlerin varlığından söz etmektedir. Ulus ve Kim Dergisini de TİP parçesinde göstermekten fayda uman Tokar, iktidar çevrelerine de köşesinde sık sık avans vermeyi ihmal etmiyor.

İNÖNÜ'nün aynı pasiflik içinde iktidarı desteklemek eğilimi de CHP içindeki huzursuzluğu körüklemektedir. Ana Muhalefet Partisinin, iktidar partisiyle böylesine bir zamanda flört girmesi, parti zinde güçleri tarafından sık sık eleştirilmektedir. Özellikle gençlik kuruluşlarının, İktidara karşı sert bir tutum takınılması isteği parti üst yönetimini huzursuzlaştırmıştır.

Paşanın çevresine halkalanan ağa, mütegalibe grubu, genç dinamik kadroyu tecrit etme çabası içindedir. Bunun başarıya ulaşacağı umut edilemez ama, en azından CHP'nin toparlanmasını geciktirecektir.

Boğaz köprüsü ve uzman kıyımı

Mimarlar Odası İstanbul şubesi sekreteri Demirtaş Ceyhan'ın basın toplantısında iki meslektaşının haksız yere işten atılmasıyla yaptığı açıklamalar ilgi çekicidir. Özet olarak veriyoruz:

«Biz, Mimarlar Odası olarak, plânlı ekonomiye geçiş dönemimiz olan 1963 yılından bu yana, mekan faktörünün ekonomik plânlanmalar içindeki büyük önemini ve dolayısıyla genel yerleşme plânlanması «fiziki plânlanmamız» zaruretiyle ısrarla yetkililere duyurduk.

Sadec zaman ve finansman faktörlerine dayanan bir ekonomik plânlanmanın, uygulama devresinde, bir plânsız ekonomi hüviyeti kazanması yeni bir yatırım kaçakçılığı yaratması kaçınılmazdır. Nitekim, mevcut ekonomik plânlanmamız, bugün bilimsel plânlanma olmak hüviyetinden çıkmış, yatırımlar plânsız ekonomik devrelerde gözükken şekilde bir keşmekeş halini almıştır.

İstanbul nazım plânını tamamlamak göreviyle 13 Mayıs 1966 da «Büyük İstanbul Nazım Plân Bürosu» isimli bir büro kurulmuştur. Önce Belediyeden ödünç alınan 5-6 mimardan teşekkül eden bu büro, 13 Mayıs 1967 de teşkilâtını tamamlamıştır. Ve bu büro İstanbul nazım plânını 1968 Mayıs ayında bitirmiş olacaktır.

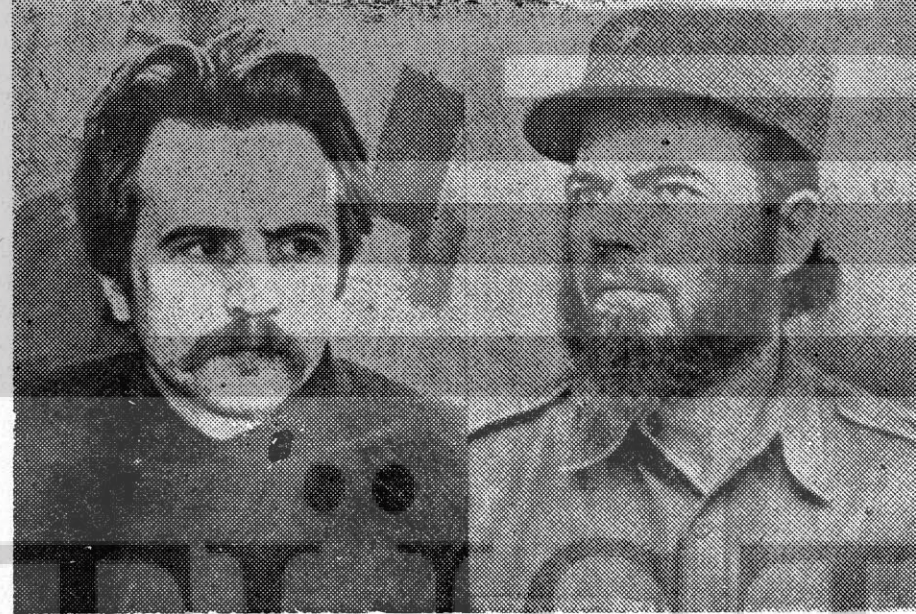
Piccinata siperinin arkasına gizlenmiş bu büro, Büro Başkanı Mithat Yenen'in belirlediğine göre, İstanbul problemlerine çözüm bulacak, geleceği düzenleyecek bir amaçtan çok, mevcut düzenin bir takım revizyonlarla muhafazasına dönük bir çalışma yönemi izlemektedir. Ve gene, şehrimizin ekonomik, sosyolojik ve fiziksel yapısının analizlerinden çıkan donelere da

yanan bir plânlanma yerine, sayın başbakanın, Bakanın ve hükümetinin emri üzerine İstanbul Asma Köprüsü, yani ulaşım problemleri açısından ele alınmakta, ve bu dünden hareketle yapılmaktadır.

İstanbul Nazım Plânı yerleşme sorunları açısından değil, Hükümetin emri üzerine İstanbul Asma Köprüsü, yani ulaşım problemleri açısından ele alınmakta, ve bu dünden hareketle yapılmaktadır.

Oysa bölge plânlanma tahminlerine göre 1980 de İstanbul nüfusu 4 milyon geçecek, 1980 de İstanbul mesken ihtiyacı bir milyonu bulacaktır. Halen halkın yüzde 45 i gecekondu da oturmaktadır.

Gene bugün nüfusun yüzde 80 ni batı yakasında, yüzde 20 si doğu yakasında yaşar iken, bu iki yakayı birleştirme çabaları fantastik yatırım hüviyetinde olacaktır. Bizzat köprü projesini hazırlayan yabancı uzmanların da belirttikleri gibi, «Asma Köprü» ya pılsa dahi, ağır yük taşımaya hizmet etmeyecektir.»

DEVİRİMCİ

KARŞI DEVİRİMCİ

Regis Debray Değiştirilecek mi?

Bolivya'da hükümeti devirme hareketinde, CHE GUEVERA'ya yardım ettiği iddiasıyla yakalanıp 30 yıl hapse mahkûm edilen genç Fransız Düşünürü Regis Debray halen küçük bir Bolivya kasabasının hapisanesinde yapmaktadır. Debray hapisanedeki hayatını okumak ve felsefe üzerine çalışmakla geçirmektedir.

Geçenlerde İsviçreye giden Bolivya Rejisumhuru Rene Barrientos Ortuna Debray'ı Küba karşı devrimcisi ve halen Küba'da tutuklu bulunan Hüber atos ile değiştirilebileceğini söylemiştir.

Amerikan maşası Rejisumhur, Debray'ın Bolivya'da tutuklu olarak olsa bile, bulunmasını tehlike olarak görmektedir. CIA ajanlarının direktifine göre hareket eden Barrientos, Debray'ın Bolivya'dan uzaklaştırılması için konbinezonlar aramaktadır. CIA, dünya kamu oyununda uyanan Bolivya faşist maşalarına karşı tepkiyi önlemek için Debray'ı karşı devrimci ATOS ile değiştirmeyi düşünüyor. Geçenlerde Başkan Barrientos'a karşı hazırladığı bildirilen bir suikast teşebbüsü ortaya çıkarılmıştır. Bolivya'daki devrimci hareket, Guevara'nın ölümü ve Deb-

ray'ın tutuklanması ile hızlanmış, çeteciler, faşist askeri kuvvetlere birçok kayıplar verdirmişlerdir.

Debray, Le Nouvel Observateur'de yayınlanan bir mesajında, kendisini CIA ajanlarının kurtardığını bildirmektedir. Yakalandıktan sonra Debray, artık sonunun geldiğini düşündüğünü, Bolivya faşist subaylarının kendisine çok sert davrandıklarını, eğlenmek için ötesine berisine ateş ettiklerini bu çirkin oyunu CIA ajanlarının durdurduğunu söylemiştir. İspanyolca bilen bir CIA ajanı tarafından sorguya çekilen Debray, doktor kılığındaki bu ajanın emri ile öldürülmediğini de sözlerine eklemiştir.

Şimdi CIA nin isteğine uygun olarak Rejisumhur Barrientos, Kübada karşı devrimci hareketlerinden dolayı 20 yıl hapse mahkûm edilen Matos ile Debray'ın değiştirilmesi isteğini Zürihte tekrarlamıştır.

Kübanın faşist Bolivya hükümeti ile aynı masaya oturacağı düşünülmesi için Barrientos aracı ile hükümeti bulmak peşindedir. Kübada bu teklife henüz bir cevap gelmemiştir. Ancak Debray gibi bir devrimciyi kur tarmak isteyeceği şüphesizdir.

Kongreler ve T.İ.P.'nin Geleceği Üzerine

EROL ERSAN
TİP Genel Yönetim Kurulu Üyesi

T.İ.P. İstanbul İli V. olağan kongresi 7 Ocak 1968 pazar günü Bulvarı Saray Düşün Salonunda yapıldı. Hep biliyoruz ki, kongreler, o örgüt çerçevesi içindeki sorunların açık seçik tartışıldığı ve tüm partililerin yeni aşamalar için gönül ve fikir beraberliği içinde yapacakları çalışmaların en elverişli ortamlarıdır. Bütün partiler için geçerli olan bu görüş özellikle Sosyalist Partilerin kongrelerinde çok daha anlamlı bir ifade taşırlar. Kongreler delegeler tarafından kabul edilen gündemin 1. maddesinden kapanışına kadar bir bütün olduğuna göre partinin görüş ve prensipleri ile kongre çalışmalarında bir gelişme düşünülemez. Yani parti tüzük ve programı ile parti sözcüleri tarafından yapılan siyasi konuşmalarla ortaya konan görüş ve düşünceler kongrenin yönetiminde ve bütün safhalarında geçerli bir rehber olur. Bu tutumun aksi bir eylemde bulunmak sosyalist anlayışla bağdaşmaz. Ve hele bu ters davranışı birtakım muhayyel olayları öne sürerek yapılanların makul bir gerekçesi imiş gibi göstermek kişilerin sosyalistik iddialarını çürütecek bir garip davranıştır.

T.İ.P. bugün Anayasanın eksiksiz ve tam olarak uygulanmasını istemektedir ve bu haklı görüşünü ısrarla savunmaktadır. Anayasa insan düşünce ve kanaat özgürlüğünü ve kimseye düşüncelerinden ötürü baskı yapılamayacağına da kabul etmiş olduğuna göre hiç şüphe yok ki Parti bu maddeleri de savunmaktadır. Kaldı ki Parti Tüzük ve Programı, Anayasanın bu esprisinde hazırlanmış ve Kongreleri «En geniş hürriyet havası içinde» fikirlerin ve görüşlerin serbestçe konuşulup tartışıldığı bir organ olarak kabul etmiştir. Bu tutum insan hak ve özgürlüğü için savaşmak olduğu kadar, insan kişiliğinin gelişip yücelmesini amaç edinen Sosyalist düşünceye de tamamen uygundur. Sosyalist parti kadrolarının bilinçli ve inançlı militanlardan kurulu olması onun kitlenin partileri karşısındaki en önemli özelliklerinden birisidir. Bir Sosyalist parti eğer bu özelliği taşıyorsa ve üyelerinin bilincine, sağ duyusuna güvenemiyorsa ortada aksayan bir durum var demektir. Ya yönetici kadro üyelerini eğitememiş veya eğitmek istememiştir. Bunun başka bir izah tarzı yoktur. Biz özellikle İstanbul gibi fikir akımlarına en açık bir il'in üyelerinin bilinçsiz ve sağduyu sahibi olmadıklarını kabul etmediğimizi ayrıca belirtmekte yarar görüyoruz. O halde, parti üst organlarını çeşitli yönlerde gelişen baskı metodlarına ve çirkin politika oyunlarına iten nedir? Bunu çözmek zorundayız. Partinin büyümesi için düşüncelerimizi açık seçik ortaya koymak zorundayız.

Bir Partinin yöneticileri tabandan gelen seslere kulak vermek zorundadır, bir Partinin yöneticileri onlara inanmış ve umut bağlamış olan üye-

lerini yanıltmamak zorundadır. Ve de bir Partinin Yöneticileri her şeyden önce Parti içi demokrasisini eksiksiz ve tam olarak uygulayarak üyelerine örnek olmak zorundadır. Demokratik yolla yani halkın oyları ile iktidara gelmeyi kabul eden bir siyasi parti oy hakkını kullanma durumunda olan delegelerine baskı yapmaya kalkıştı mı onun ilerde millî iradeye ne ölçüde sahip çıkacağını uzun uzun düşünülmesi gerekir.

Bir kongrede delegelerin serbestçe oy kullanması hiç bir şekilde önlenemez ve bu kuralın tersi tatbik edilen yerde ise seçilen kurulların meşruluğu tartışılabilir gibi hür ve demokratik bir seçim yapıldığı iddiası öne sürülemez. Hele bu başkanın adı yeni tatbik edilen «demokratik bir usul» olarak ileri sürülürse parti üyeleri yanıltıldığı gibi herkes kendine uygun yeni bir demokratik usulü seçimler esnasında denmeye kalkışabilir. Tarafımızdan bilinen tek usul, organlara girmeyi arzulayan her delegenin tavsiye listesinin altına kalın çizgiler çekilmeden isminin yazılması ve oylamalar esnasında hiç bir kimsenin delegelere tesir amacıyla kalkıp konuşmamasıdır. Bildiğimiz inandığımız tek usul budur. Delegelere karşı inancımız ve seçme seçilme özgürlüğüne olan saygımız da bunu icap ettirmektedir. Eğer Partiyi tüzük ve program çerçevesi içinde yönetmekten vaz geçerek kişisel görüşlerimizi empoze etmek ve uygulamak kararında isek o zaman bu baylara, Tefik Fikret'in «Kanun diye, kanun diye, kanun tepelendi» misralarına uyarak «Sosyalizm diye, Sosyalizm diye, Sosyalizm tepelendi» deriz. Sosyalist Parti gücünü halktan ve halkın en bilinçli kişileri olarak partiyeye giren üyelerden alır. Tepeden inmeçiliğin Sosyalizm olmadığını sık sık tekrar edenler elbette ki bu kuralı da çok iyi bilirler. O halde bu baskı ve terör metodları neden uygulanır, neden üyeler indirilmeye istenir? Ve neden inancımız samimi bir çok üye sırf bu metodların tatbik edilebilmesi pahasına karşıya alınır, anlaşılır dava değildir.

Üzünüz, hepimizin yüreğinde Türkiye'mizin ve emekçi halkımızın kurtuluşu yönünde büyük umutlar beslediğimiz T.İ.P. in bir kaç kişinin yönetimindeki bir ikiliğin her türlü kural ve disiplin anlayışını bir kenara iterek keyfi bir yönetim tarzına doğru hızla kaydıklarını ve gün geçtikçe hırçınlaşarak ve üyeler arasında keskin ayrımlar yaratarak Partiyi kaçırmaz bir bölünmeye doğru sürüklediklerini görmemizden. Önünde çok çetin mücadeleler bulunan T.İ.P.'in yöneticileri dar boğazları (!) kazasızca aşmak istiyorlarsa Türkiye'nin şartlarında büyük güçlüklerle yetişen militanlarını kaptırımlar ve vehimler uğruna feda etmemeli ve onların iradelerine görüşlerine saygı duymayı öğrenmelidirler. Bu ters tutumun devamı halinde (Her şey biz ve her şey bizim istediğimiz) sabit fikri onlara bir gün geç de olsa ne ölçüde yanıldıklarını mutlaka öğretecektir.

Bu yazı Mihri Belli'nin
İ.Y.T.O.T.É. nin düzenlediği
«Türkiye'nin Devrim Stratejisi ne Olmalıdır?»
konulu seminerde yaptığı konuşmanın metnidir.

Türkiye'nin Devrim

HEDEF:

Türkiye'yi emperyalizmin sömürü alanı durumundan kurtarmak için emperyalizm ile vesayet ilişkilerine son vermek, emperyalizm ile, millî bağımsızlıkla bağdaşmayan iktisadi, askeri v.b. bağları koparmak, emperyalizmin işbirlikçisi durumunda sermaye çevrelerinin sömürü alanlarını millileştirmek; bunlara ittifak durumunda olan feodal kalıntıları köklü dönüşümlerle saf dışı etmek ve işbirlikçi asalak sınıfları sömürü alanından yoksun ederek ekonomimiz ve toplumsal hayatımız üzerindeki baskılarına son vermek; tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'yi gerçekleştirmek.

DEVİRİMİN TEMEL KUVVETLERİ:

Şehir ve köy proletaryası, şehirlerin ve köylerin yarı proleter unsurları, şehir ve köy küçük burjuvazisi, asker - sivil aydın zümre (küçük burjuva bürokrasisi).

DEVİRİMİN YEDEK KUVVETLERİ:

Burjuvazinin millî nitelik taşıyan kolu, (bu sınıf, karşı devrimin kucağına itilmeyerek, hiç değilse tarafsızlaştırılmalıdır.)

KARŞIYA ALINACAK VE TERCİH EDİLECEK KUVVETLER:

Bilimsiz emekçi yığınlarını hâlâ etkileyebilen emperyalizmin dayanacağı, işbirlikçi sermaye ve onunla ittifak durumunda olan feodal kalıntılar (ağalık düzeni, taşra mütegallesi).

KUVVETLERİN DÜZENLEME PLANI:

Şehir ve köy proletaryasını, yarı proleter unsurlarını, şehir ve köy küçük burjuvazisini, asker - sivil aydın zümrenin (küçük burjuva bürokrasisi) ittifakını temsil eden, bütün devrimci güçlerin kendi öz örgütleriyle katılacakları DEVİRİMİ GÜÇ BİRLİĞİ.

DEVİRİM STRATEJİSİ:

Konumuz «Türk devriminin stratejisi». Burada iki terim var. Devrim ve Strateji. Önce ilkinin ne olduğunu anlayalım:

Bizde «Devrim» sözcüğü olur olmaz yerde, gerekli gereksiz, gelişigüdü kullanılmaktadır. Onun için devrim kavramına açıklık getirmekte fayda vardır.

DEVİRİM NEDİR?

Mathiez, «Devrim mülkiyetin elden ele geçmesidir.» der. Toplumsal bilimlerde, her tanımlamada olduğu gibi, bunun da eksik bir yanı var. Ama, bir yerde devrim ya da karşı devrim olup olmadığını anlamak için, mülkiyet doğru bir kıstas sayılabilir. Bir sürü kargaşalıktan sonra, eğer mülkiyet daha ilerici sınıfların eline geçmişse, o toplumdaki devrim olmuş. Mülkiyet hâlâ eski ellerde ise, orada devrim olmamıştır. Ama biz üretim tarzının yalnız bir yönünü, üretim ilişkilerini ele almakla yetinirsek, meseleyi bütünüyle kavramış olmayız. Onun için «Devrim bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına geçiştir.» demek daha doğru olur.

İnsan toplumu ileriye doğru akışında değişik üretim tarzlarından, toplum biçimlerinden, geçmiştir. İnsan-oglu ihtiyaçlarını doğadan değişik araçlarla, değişik üretim bilgileriyle ve değişik ilişkiler kurarak sağlamıştır. Bilindiği gibi, belli başlı üretim tarzları sırasıyla şunlardır: ilkel toplum, kölelik, feodalite, kapitalizm, sosyalizm.

Bilinen şeyleri tekrarlamamak için açıklamayı çok kısa tutuyoruz. Onun için Asya Üretim Tarzını listeye katmadım. Bu üretim tarzının tarih içinde varlığını inkâr ettiğimden, ya da önememediğimden ötürü değil. Marksın 1850 lerde beşli toplum biçimleri listesinden gayri, feodaliteden ya da kölelik düzeninden ayrı olarak ele aldığı AÜT üzerinde durduğu tartışma götürmez. Bu konu, bu sıra Avrupa Marksistleri arasında ve özellikle batı Marksistleri arasında modadır. Bizde de bu konuyla ilgilenenler ve tarihimizde AÜT açısından inceleme yolunda çaba gösterenler var. Biz bu yoldaki çabaları olumlu karşıyoruz. Ancak, iki şeye dikkat etmek gerek: Vayılacak sonuçlar eğer devrimci nitelik taşımazlarsa, bilimsel, doğru sonuçlar sayılamazlar, çünkü, bilimsel gerçek, özünde devrimcidir. Bir de batıda Wittfogel cinsinden Marks'ın adını kullanarak emperyalizmin savunmasını yapan gericilerin oyununa düşmemek, bilimsel sosyalizmin hazinesini tüm insanlığın değil, sadece batıların tekelinde birşey olarak gösterme gayretkeşliğinde olanlara karşı çıkmak şarttır. Sosyalizmin bilimi bütün insanlığın malıdır.

Evvel, biz devrimin ne olduğunu araştırırken, şimdilik örneklerimizi yukarıda sıraladığımız 5 üretim tarzından vereceğiz.

Devrim, üretim tarzlarından birinden bir sonrakine, ya da, çok özel durumlarda atlamalar da olabileceğine göre, sonraki üretim tarzlarından birine geçiştir. Devrim üretim kuvvetle-

rinde meydana gelen değişikliklerin üretim ilişkilerini zorlaması sonucu, toplumdaki devrimci sınıf ya da sınıfların, statükoyu muhafaza etmekte çıkarı olan sınıf ya da sınıfların üstesinden gelmesi ve üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki ilişkiyi gidermek üzere üretim ilişkilerini, toplumsal ilişkileri yeni üretim güçlerine uygun biçimde değiştirmesidir. Bunun dışında bir toplumun biçim değiştirmesi, devrim sayılmaz.

Yukarıda sıraladığımız üretim tarzları listesine bir üretim tarzından bir önceki geçiş, ya da öncekilerden birine geçiş, toplumun biçim değiştirmesidir ama devrim değildir. Bunun da tarihte örnekleri vardır. Örneğin Fransa'da 18. Louis zamanının Restorasyon hareketi Büyük Fransız Devriminin emekçi halka sağladığı bütün kazançları silip süpürmek ve derebeylik düzenini geri getirmek amacıyla güdüyordu ve bu yolda oldukça başarı sağlamıştı. Türkiye'den de bir örnek verebiliriz. 1937 nin Kemalist Türkiye'si siyasi bakımdan bağımsız bir ülke idi, emperyalizmle iktisadi ilişkisi bulunmakla birlikte, emperyalizmin sömürü olanakları sınırlıydı. İşbirlikçi sermaye çevrelerinin ve feodal ağa takımının toplumdaki etkisi bugünküyle kıyaslanılabilecek ölçüde azdı. Oysa, bugünün Türkiye'si, 1968 Türkiye'si, Amerikan Emperyalizminin vesayeti altında, toplumsal hayatının her yönüne emperyalizm - işbirlikçi sermaye - feodal ağa takımının üçlüsünün hükmettiği bağımlı bir ülkedir. Bir değişme olmuş ama devrim doğrultusunda değil, karşı devrim doğrultusunda bir değişme. 1946 dan bu yana çok partili düzen var diye, seçimler oluyor diye, bizde demokratik devrimin olduğunu iddia edenler var. Bunu ancak demokratik devrim Menderes'in verdiği anlamı verenler söyleyebilir. Bir devrimci, bir sosyalist böyle şey söyleyemez.

Bu duruma göre, örneğin ilkel komünal toplum özlemi, devrimci bir tutum sayılmaz. Şüphesiz ki, ilkel toplum, sosyalist bir toplumdur. Özel mülkiyet yoktu. Zaten, insanogluğunun dünyayı çığnediği yüzbinilerce yıl, içinde özel mülkiyet, sınıf toplumunun süresi, dört beş bin yılı geçmez. Ama ilkel komünal toplumun insanı doğa karşısında öylesine güçsüz, batıl inançlara, öylesine saplanmış durumdaydı ki, onun kaderine gıpta edemeyiz. Marks, ilkel toplumu idealize etmeye karşı bizi uyarmıştır. Antik çağın uygarlığına, sanatına aşırı özlem, ya da kapitalist düzenin her şeyi para ile ifade eden, bayağılaştırılmış sömürü tarzı ile çelişme halinde olan feodalitenin, sömürüyü din ve gelenek kivesini altında maskeleyen bilene feodal düzenin yığıtlığına, sövalye ruhuna karşı özlem için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Biz kendi tarihimizi inceleyen bu noktayı göz önünde tutmak zorundayız. Çünkü bizde zülme, sömürüye karşı ezilen halkın tepkisi çok kez eski hayata dönüş özlemi biçiminde belirmiştir. Örneğin batınlığın çok kez Ortadoğuda tefeci-bezirgan tahakkümüne karşı bir direnme ve sınıfsız barbar toplumların geleneklerine dönüş özlemi niteliği taşıdığı yolunda üzerinde durılması gereken bir iddia vardır.

Tekrar edelim, devrim üretim güçlerinde meydana gelen değişikliğin toplumsal ilişkilerde iradesini bulmasıdır. Toplumun tarihi gelişme süresi içinde bir adım ileri atmasıdır, bir adım geri değil. İlkel komünal toplumdaki köleliğe geçiş devrimdir; kölelik düzeninden feodal düzene geçiş devrimdir; Feodal düzenden kapitalizme, kapitalizmden de sosyalizme geçiş devrimidir.

Belirtildiği gibi tarihte atlamalar da görülmektedir. İllâ ki bir sonraki toplum biçimine geçilecek diye bir kural konamaz. Örneğin Japonya, kölelik düzeninden geçmeden ilkel komünal toplumdaki feodaliteye atlamıştır. Yakın tarihten de örnek verilebilir: Sovyetler Birliği'nin kenar bölgelerindeki (Periferi'deki) ulusların ilkel çobanlık ekonomisinden 20. yüzyılın sanayileşmiş sosyalist toplum biçimine kısa bir süre içinde geçtikleri ve köleliği, feodaliteyi ve kapitalist düzeni bir sıyrılmışta atladıkları görüldü.

Devrim şartları hazırlanıp da türlü nedenlerle devrim yapılamayan kavimlerin, çok kez eski varlıklarını sürdürmedikleri ve tam çöküşe uğradıkları da görülmüştür.

Devrim kavramını genel çizgileriyle açıklamaya çalıştık. Amacımız tarih merakımızı gidermek değil, teoriyi uygulama ekzersizleri yapmak da değil. Daha öncmlü bir amaçımız var: Türk toplumunu doğru yorumlamak; ama yalnız yorumlamak değil, bu toplum Türkiye emekçi halkının çıkarlarına uygun biçimde değiştirmek için, devrim yapmak için; doğru devrim stratejisini saptamak ve bu stratejiyi uygulamak, amacımız bu.

STRATEJİ NEDİR?

Devrim kavramı hakkında şimdilik bu kadar. Şimdi de siyasi anlamda strateji nedir, kısaca onu araştıralım: Stratejinin konusu, devrimin belirli bir aşamada temel kabul ederek, devrimci sınıfın ya da sınıfların darbesinin doğrultusunu tesbit etmektir; Devrimci kuvvetlerin (başlıca yedek kuvvetlerin, ikinci kuvvetlerin) doğru tasarrufu planını hazırlamak, devrimin belirli aşamada boyunca bu planın gerçekleştirilmesi için mücadele etmektir.

Taktik ise, devrim hareketinin yükselme ya da alçalmasına göre, (met ve cezirine göre) devrimci sınıfın davranış çizgisini tesbit etmektir. Gerektiğinde eski mücadele biçimlerinin yerine yenilerini koymaktır. Bir devrim aşaması içinde taktik, sık sık değişebilir. Strateji, o belirli aşama sona ermedikçe, ve stratejinin hedefi yerine getirilmedikçe değişmez.

«Devrimin temel kuvvetleri — diyor ünlü bir stratejist — ve bu kuvvetlerin yedekleri stratejinin konusunu teşkil eder. Devrim yeni bir aşamaya her geçtiğinde, strateji de değişir, ama belirli bir aşama süresince, esas olarak, strateji değişmez.»

Onun için belirli bir devrim aşaması tamamlanmadan, aşılardan stratejinin hedefini değiştirmek yanlışlıkların en büyüğüne düşmek olur. Emperyalizmin vesayeti altında, feodal kalıntıları hâlâ barındıran bağımlı geri bir tarım ülkesinde, bağımsızlığımızı gerçekleştirmek ve feodal kalıntıları silip süpürmek henüz önümüzdeki devrimci görevken, «Yüz seneden fazla bir süredir burjuvazi önderliğinde demokratik devrim aşamasındayız. Demokratik devrim olacaktır. Artık biz sosyalist devrim aşamasına geldik» anlamında, sözleri söyleyenler ne devrimin, ne stratejinin, ne olduğunu bilmiyorlardır.

Burjuvazinin yüz senedir önderlik edip etmediği meselesi üzerinde şimdilik durmayalım; ama bir devrim aşamasından, onu izleyen devrim aşamasına geçişin gerçekleşmediğini, birinci aşamada hegemonyayı elinde tutan sınıfın karakteri ya da hegemonyasının süresi göstermez. Devrimin o aşamasının başarıyla sonuçlanıp sonuçlanmadığı, devrimin stratejik hedefine varılıp varılmadığı gösterir.

Demokratik devrimin kapsamına giren, emperyalizmin sömürü alanı olmaktan kurtulma ve feodal kalıntılardan arınma gerçekleşmiş midir Türkiye'de? Gerçekleşmişse, demokratik devrim tamamlanmıştır. Sosyalist devrim aşamasına varmış bulunmaktayız. Ve elbette ki stratejimizi bu yeni aşamaya göre tesbit edeceğiz. Gerçekleşmemişse, biz hâlâ demokratik devrim aşamasındayız. Gerçekleşmemiştir. Onun için stratejik hedefimiz, emperyalizmin vesoyetine son vermek, işbirlikçi sermaye çevrelerini ve feodal ağa takımını sömürü alanından yoksun bırakmak, Türk toplumsal hayatını et-

kileyemez duruma getirmektir. Hedef tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'dir.

Hayır burjuva demokratik devrim aşaması Türkiye'de sona ermemiştir. Sona eren burjuvazinin hegemonyası altında devrimler çağıdır. 17, 18. ve 19. yüzyıllar batısında olduğu gibi bu çağda, emperyalizm çağında burjuvazi herhangi bir devrime öncülük edemez. Bu sınıf, proleterya henüz tarih sahnesine bağımsız bir güç olarak çıkmadan önce, derebeylik düzenine karşı mücadele devrimci bir rol oynamıştır. Burjuva devrimleri içinde en parlak, proleter devrimcileri için dersler taşıyan Büyük Fransız Devrimi olmuştur. 20. yüzyıl proleter devrimcileri Jakobenlerden çok şey öğrenmişlerdir; onlara çok şey borçludurlar. Çağımızın devrimcisi bir Robespierre, bir Saint-Juste örneğinden ilham alır. Onun için istisnasız bütün burjuva devrimcilerini küçümsemek yanlış. «Burjuvazi hiçbir zaman köklü bir devrim yapmamıştır, toprak reformu yapmamıştır» görüşü yanlıştır. Büyük Fransız Devriminin Assignat'lar yoluyla yaptığı toprak reformu köklü bir reform sayılabilir. Ama, 19. yüzyılda, burjuvazinin hegemonyasında Batıdaki devrimler, genel kural olarak sonuna vurdurulmamış, yarı yolda karşı devrimci sınıflarla uzlaşma yoluna gidilmiştir. Bunun açıklanmasını işçi sınıfının bağımsız bir güç olarak tarih sahnesine çıkması olmasında aramalıdır. Burjuvazinin bu tutumu doğal birşeydir, çünkü demokratik devrimi sonuna kadar vurdurmak demek, toplumu sosyalist devriminin esğine getirmek demektir. Ve bunda burjuvazinin zararı çıkarından çok fazladır. Onun için tarihte, hâlâ devrimci sayılabileceği çağlarda bile burjuvazi, demokratik devrimi belli bir noktadan sonra, yani, feodal güçlerden kendisi için yeterli kadar taviz koparıldıktan sonra frenlemiştir. Ve çok zaman bu frenleme daha devrimci güçlere karşı ihanet biçimine bürünmüştür. Lenin, «Proleteryanın, burjuva demokratik devriminin gerçekleşme sinde burjuvaziden çok çıkarı vardır» der. Ve onun partisinin stratejik hedefi 1903 den 1917 şubatına kadar, yani Çarlığın otokratik düzeninin yıkılmasına ve burjuva demokratik devriminin gerçekleşmesine kadar «burjuva demokratik devrimi sonuna kadar yapmaktır.»

Her devrimin ana meselesi iktidar meselesidir. Kimi iktidardan uzaklaşacak, kimi iktidara getireceksin meselesidir. Bu doğrudur ama bu doğru kavram yozlaştırılarak «burjuva demokratik devrimi burjuvazi yapar, sosyalist devrimi de emekçi sınıflar yapar» biçimine sokulmaktadır. Bu iddia kesin olarak yanlıştır, sosyalizmin bilimine aykırı güllük bir iddiadır. Çağımızda burjuvazinin artık hiçbir devrimi yapamayacağı besbellidir. Bu sınıfın devrimci barutu tükenmiştir. Ve henüz demokratik devrim aşamasında olan Türkiye gibi bir ülkede demokratik devrimi de, işçi sınıfı, şehir ve köy emekçileri ve küçük burjuvazisi, asker - sivil aydın zümre aralarında bir Devrimci Güçbirliği kurarak yapacaklardır. Ve hâlâ millî nitelik taşıyan burjuvazinin bir hizbi varsa, ancak demokratik devrim bir olup bitti halini aldıktan sonra, işbirlikçi sermaye çevrelerinin etkisinden kurtulabilecek, millîliğini hatırlayacak ve gelip demokratik devrim saflarında, o da bir süre için yerini alacaktır. Ama biz buna rağmen, burjuvazinin millî fraksiyonunu, devrimde karşımıza dikilen güçlerin kucağına itmeye için gerekeni yaparız, demokratik devrim saflarına onu çağırırız, eğer gelmezse hiç değilse tarafsız kalmasını sağlamaya uğraşırız. Ciddi devrimci tutum budur.

Strateji, tartışması bizi burjuvazinin millî fraksiyonunun devrimci potansiyeli konusuna getirdi. Oysa biz bu konuya sınıf ve zümreleri incelediğimiz zaman değinecektik.

Şimdi artık, bugünün Türkiye'sinde devrim stratejisinin ne olduğu konusunu üzerinde duralım: Çağdaş tarih iki cins devrim kaydediyor: Demokratik devrim, sosyalist devrim. Eskiden burjuvazinin, tarih tarafından demokratik devrimi yapmakla görevlendirildiği çağda bu devrime «Burjuva Demokratik Devrim» adı takılmıştı. «Demokratik Devrim» kısaltılmış şeklidir. Bugün burjuvazi artık devrim mevrim yapamadığından ve demokratik devrim her zaman ve her yerde anti emperyalist nitelik taşıdığından «Millî Demokratik Devrim» terimi kullanılmaya başlanmıştır. Bu

devrim emperyalizmin boyunduruğu altında bulunan ülkelerde yer almaktadır. Fonksiyonu, esas olarak sonuna kadar vurdurulmuş eski burjuva devriminden değişik değildir. Demokratik devrimin iki temel görevinin ülkeyi emperyalizmin sömürü alanı olmaktan kurtarmak ve derebeylik düzeni kalıntılarından kaldıracak vatandaşların tümünü siyasi bakımdan eşit hakları olan bir ulusun bireyleri durumuna getirmek olduğunu daha önce belirttik.

SOSYALİST DEVİRİM.

Sosyalist devrime gelince; Sosyalist devrim, kapitalist düzeni değiştirmek, üretim araçlarının özel mülkiyeti ile üretimin kollektif niteliği arasındaki ilişkiye son vermek, üretim araçlarını toplum kollektif mülkiyeti durumuna getirmek, insanın insan tarafından sömürülmesine meydan vermeden, insanın maddî mânevî bakımlardan açılıp gelişmesi koşullarını yaratan gelişmiş toplumu kurmak, sosyalizmi gerçekleştirmek demektir.

OBJEKTİF ŞARTLAR.

Sosyalist devrim, şehir ve köy proletaryasının emekçi halkın tümünün sömürücü sınıflara karşı devrimidir.

Türkiye'nin emperyalist sistem içinde sömürülen geri kalmış bir tarım ülkesi oluşu; ekonomisi ve toplumsal hayatının hemen hemen bütün alanları emperyalizm - işbirlikçi sermaye - feodal kalıntılar üçlü ortaklığının tahakkümü altında bulunuşu; Türkiye'nin NATO müttefikî durumu ile, ikili anlaşmalarla ve toprağında barındırdığı yabancı üslerle askerî bakımdan da emperyalizme tâbi bir durumda bulunuşu gibi objektif şartlar Türk devrim stratejisinin hedefinin Demokratik Devrim olarak saptanmasını gerektirmektedir.

SÜBJEKTİF ŞARTLAR.

Şehir ve köy emekçilerinin çoğunluğunun, emperyalist sistem içinde kapitalist yoldan kalkınma hayali peşinde koşan, işbirlikçi sermaye çevrelerinin siyasi örgütünün etkisi altında bulunuşu; emekçi halkın büyük çoğunluğunun, kendi öz devrimi olan sosyalist devrimden yana olmak söyle dursun, millî bağımsızlığının gereği işbirlikçi sermaye çevrelerinin eylem alanlarının millileştirilmesi, toprak reformu v.s. gibi demokratik devrim kapsamına giren dönüşümlerin bile zorunluğunu henüz bütün derinliği ile anlamamış olması gibi subjektif şartlar da Türk devrim stratejik hedefinin Demokratik Devrim olarak saptanmasını gerektirmektedir.

STRATEJİK HEDEF.

O halde, bugün Türkiye'de devrimin hedefi, emperyalizmin vesayetine son vermek, emperyalizmin işbirlikçisi sermaye çevrelerinin ve bunlarla ortaklık durumunda olan feodal kalıntıları sömürü alanından yoksun bırakarak etkisiz hale getirmek, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'yi gerçekleştirmektir.

TEMEL KUVVETLER.

Devrimin temel kuvvetleri: Türkiye Proletaryası, yani modern sanayide küçük sanayide, zanaat kollarında, ticaret alanında, tarımda içgücünü satarak yoksul bir geçim sağlayabilen üretim araçlarından ve toprağın yoksun, şehir ve köy proletaryası ve bir miktar üretim aracına ve toprağa sahip olmakla birlikte gene de sömürülen şehir ve köy küçük burjuvazisi, kısaca Türkiye'nin emekçi halkı.

Türkiye Proletaryası ekonomideki durumu gereği en ileri toplum biçimine sosyalizme bağlıdır. Şu noktayı hatırdan çıkarmak gerekir. Bir toplumda her sınıf ya da zümrenin devrime karşı tutumunu tayin eden şey son tahlilde, o sınıf ya da zümrenin toplum ekonomisindeki yeridir. Tarihî gelişmenin hızlı bir tempoya uyduğu bugünün ortamında her toplumsal sınıfın er geç bilinçlenerek toplumda kendine özgü yeri alması mukadderdir. Sömürme ne kadar ustaca gizlenirse gizlensin, sömürülen emekçi halk uzun süre aldatılmaz. Burada gelişmenin belli bir anında vatandaşların parti eğilimlerini göz önünde tutarak sonuçlara varmaya kalkarsak, yanlış olur. Çünkü hesaplarımız pek kısa bir süre sonra yanlış çıkacaktır. Tahlilimiz politik konjonktürün geçici belirtilerine dayandırmayız. Ekonomik çıkarlara dayanmayan siyasi eğilimler iğreti şeylerdir. Örneğin, dönüşümcü bir kârdan, işbirlikçi sermayenin ve onunla kader birliğinde olan taşra mütegallesinin ekonomik ve dolayısıyla politik etki alanını kısacak nitelikte reformlardan birkaçını gerçekleştirdi-

Devrim Stratejisi

ği ve emekçi halkın bu reformların kendi yararına pratik sonuçlarını gözü ile gördüğü, devrimin nimetlerini tattığı gün, Türk halkı kesin olarak devrimden yana bir tutumu benimseyecektir. O zaman, toplumsal, şimdi çok kez halkın bir kulağından girip ötekinden çıkan sözleri somut bir anlam kazanacak ve hangi demagojiye başvurursa vursun, hiçbir gerici akım Türk halkından yüz bulmayacaktır. Ama, emekçilerin kendi somut tecrübeleriyle devrimin gereğine inanmaları şarttır. Bir tecrübe, bin söylevden daha etkilidir. Onun için kim devrimden yanadır, kim değildir sorusunu cevaplamak, doğru yol meseleyi toplumsal sınıf açısından koymaktır.

Evet, Türkiye Proletaryası en tutarlı, en güvenilir devrimci sınıftır. Bu sınıf örgütlenme ve disiplin ruhunu öteki sınıflardan daha kolay benimseyebilir. Sosyalizm, herkesten önce onun öz toplumsal düzenidir. Bu bakımdan gerek demokratik devrim aşamasında, gerekse onu izleyecek olan sosyalist devrimde proleteryanın devrimci çizgiyi sonuna kadar izlemesi ve tarihsel gelişmeye damgasını vurmaya mukaddedir.

Öteki devrimci sınıf, küçük burjuvazi üzerinde özellikle durmamız gerek; Küçük burjuvazi, millî burjuvaziden ayrı olarak ele alınmalıdır. Millî burjuvazinin varlığı kapitalist sömürme düzeninin varlığına bağlıdır. Şehir ve köy küçük burjuvazisi ise, bir miktar üretim aracı ve toprağa sahip bulunmasına ve kimi durumlarda iş gücü kiralamasına rağmen daha çok emeği ile yaşar ve kapitalist düzende, işçileri işbirlikçi sermayenin elinde toptancı, tefeci gibi asalaklar tarafından sömürülen bir sınıftır. Orta köylü ve yoksul köylü ekonomisinin hâkim bulunduğu Türkiye gibi bir tarım ülkesinde, küçük burjuvazi sayıca da çok önemli bir sınıftır. İşbirlikçi sermayenin egemenliği altında bir kapitalist düzende, feodal kalıntılarıyla sınıf çıkarı asla bağdaşmayan küçük burjuvazinin gerçek bilinçlenerek devrimci güçler safında yerini alması ve hem demokratik devrime hem de sosyalist devrime katılması beklenmelidir.

Türk toplumunda pek önemli bir yer alan küçük burjuva bürokrasisi yani çoğunluğu küçük burjuva kökten gelme asker-sivil aydın zümre de (ki öğrenci gençliği ve serbest meslek sahiplerinin çoğunluğu bu zümreye katabiliriz) küçük burjuvazi içinde ele alınmalıdır. Türk aydınlarının hemen hemen tümü, az çok eğitim görmüş olanların büyük çoğunluğu bu zümrenin içindedir. Bağımsız bir iktisadî sınıf olmadığına göre, söz konusu asker-sivil aydın zümreye önem vermek ve özellikle üzerinde durmak sosyalist teori bakımından doğru mudur? Bu zümreyi küçük burjuvazi içinde saydığımız göç, küçük burjuvazinin devrim karşınsındaki tutumu ve devrimci potansiyeli hakkında genel olarak söylediklerimiz bu zümreye de uyacağına göre asker-sivil aydın zümreyi özel bir bütün olarak ele almanın gereği var mıdır?

Bizce bu zümrenin durumu özel olarak ele alınmalıdır ve bunun sosyalist teoriye aykırı bir yanı yoktur. Marks «Louis Bonaparte'in XVIII. Brümer'i» adlı eserinde 19. yüzyıl ortaları Fransa'sında devlet memuru zümresinin 50 bin kişilik kocaman bir kitle teşkil ettiğine ve bu zümre üzerinde özellikle durulması gerektiğine işaret eder. Bugün Türkiye'de asker-sivil memurlar yarım milyona yakındır. Marks'ın özellikle üzerinde durduğu sayının hemen hemen on misli.

Asker-sivil aydın zümre Türkiye'de Orduda olsun, Devlet mekanizmasında olsun kilit noktalarında tutmaktadır. Bu zümre tanzimattan bu yana Türkiye'nin yönetimini çok kez tekelinde tutmuş, hiç değilse bu yönünde önemli rol oynamıştır. Yüzyıldan uzun bir süredir Türk tarihindeki gelişmeler bu zümrenin damgasını taşır. Pek yakın bir geçmişte kadar Türk toplumunda son söz, bu zümrenindi. Ağa, eşraf, iş adamları toplumda ikincil durumdaydı. Özellikle İkinci Dünya Savaşındaki beri bu güçler dengesi bozulmuştur. Biti kanlan ve büyük bir iktisadî güç haline gelen işbirlikçi feodal burjuvazisi, taşra eşrafı ile feodal ağa takımı ile ortaklık halinde sadece Türk ekonomisi üzerinde egemenliğini kurmakla yetinmemiş, 1945 den bu yana büyük bir siyasi güç olarak da ortaya çıkmıştır. Gerek şudur ki, emperyalist sistem içinde kalan ve gerekli köklü demokratik reformları gerçekleştirmekte dire-

nen Türkiye gibi bir ülkede uygulanan burjuva parlamenterizmi, işbirlikçi sermaye-feodal ağa ittifakının gücünü arttırmaktan öteye bir sonuç vermemiştir. Ve toplumsal yapıyı değiştirecek nitelikte dönüşümler yapılmadıkça, bu böyle sürüp gideceği benzetilmektedir.

Asker-sivil aydın zümre ile işbirlikçi sermaye-feodal ağa ortaklığı arasında tam bir uzlaşma olabilir mi? Böyle bir uzlaşmayı mümkün kılacak maddî temel Türkiye'de yoktur. Türkiye'de nimetler sayılıdır. Ve köklü toplumsal yapı değişiklikleri gerçekleştirilmedikçe, sayılı kalacaktır.

Asker-sivil aydın zümre ile işbirlikçi sermaye çevreleri arasında bir uzlaşmanın maddî temeli olmadığına gerici güçler de farkındadırlar. Amerikan emperyalizminin böyle bir temel yaratma yolunda çaba gösterdiği ve özellikle millî bir ordu olan Türk ordusunun subay kadrosu ile Türk halkı arasında bir uçurum yaratmak için bazı teşebbüslere giriştiği besbellidir. Amerika'nın maksadı Türk ordusunu da Grivas'ları, Papadopoulos'ları yetiştiren kendi emekçi halkına düşman, emperyalizmin emrinde bir Yunan ordusuna, Vietnam'ın Kao Ki ordusuna benzetmektir. Ancak bunu başardığı takdirde Türkiye'de kalabileceğini Amerika bilir. Ama bu yolda çabalar, boşa çıkacaktır. Boşa çıkmasını sağlamak ve Türk ordusunun millî niteliğini savunmak asker-sivil her Türk yurtseverinin en önemli, en kutsal görevidir.

Türk ordusu, Yunan ordusuna benzetilemez. Türk ordusu, şanlı bir geçmişin bir geleneğinin temsilcisidir. Bu geçmişte, bir Çanakkale var, ve Birinci Millî Kurtuluş Savaşı var.

Çanakkaleyi kısaca ele alalım: Bir karşı Türk toprağını, Türkler, tarihin en büyük, en kanlı savaşlarından birinde, İngiltere gibi, Fransa gibi dünyanın en güçlü emperyalist devletlerinin, kara, deniz ve hava kuvvetlerine karşı savundular ve düşmanı yendiler. Bu bir avuç toprak üzerinde yarım milyon insan öldü. Yarısı onlardan, yarısı bizden. Napolyon «Kötü asker yoktur, kötü subay vardır». Bu doğru söz, savaşta tayin edici unsurun subay olduğunu ifade etmektedir. Çanakkalede de tayin edici unsur, muvazzaf, yedek Türk subayı idi. Hiç şüphe yok ki, birinci dünya savaşı, genel niteliği emperyalist olan bir savaştı. Ama, o çağın Türkiye'sinde, bu savaşın emperyalist niteliğini bütün derinliği ile anlayacak ve savaş karşı bir tutumu besleyecek güçte bir hareket yoktu.

Anafatarlardaki Türk, durumunu Dumlupınardaki Türkün durumundan pek farklı görmüyordu. Onun için mesele basitti. Yabancı vatan toprağına saldırmıyordu. Türk toprağına savunmak için savaşmak, ölmek gerekti. İstiklâl savaşımızı ele alalım: Dünya tarihinde ilk defa olarak emperyalizmin boyunduruğu altına düşmüş, bir doğu ulusu, bağımsızlığı uğruna savaşa giriyor ve emperyalizmi yener. Millî Kurtuluş Savaşları çıkıyor. Kurtuluş Savaşında da yönetim, gümrük muhafaza memurunun oğlu Kemal Paşadan, telgrafçı Hamdi Efendiye kadar asker-sivil aydın zümrededir.

Kurtuluş savaşında önderliğin burjuvazi adına asker-sivil aydın zümrede olduğunu söyleyenler var. Yani, Birinci Dünya Savaşındaki sonra, Türkiye'de dünya tarihinin ilk millî kurtuluş savaşını yönetecek güçte ve emperyalizmi yenecek güçte, bir Türk burjuvazisi olduğu iddia edilmektedir. Yukarıdaki sözden başka anılem çıkarılmamaz. 20. Yüzyılda ne Türkiye'de ne de bir başka yerde bu güçte ve bu devrimci potansiyelde bir millî burjuvazi ne olmuştur, ne de olacaktır. Birinci dünya savaşı yıllarında kapitalistlerin fiilen kalkması sonucunda Anadolu'da bir ticaret burjuvazisinin gelişme ve güçlenme imkânını bulduğu söylenebilir. Ama bu sınıfın kendi adına asker-sivil aydın zümreyi, Mustafa Kemal'i antiemperyalist Millî Kurtuluş savaşını yapmakla görevlenirdiği iddia etmek gülünçtür. Gerek şudur ki, emperyalist sistem içinde, kapitalistlerin boyunduruğu altında sömürülen Osmanlı İmparatorluğunun ekonomisine hükmeden sınıf, emperyalizmin emrinde olan ve büyük savaş yıllarında meydana gelen özel durumda, biraz palazlanma imkânını bulan Anadolu'daki ticaret burjuvazisi pek önemli bir gücü temsil etmiyor. İşte bu yüzden ki, zaferden son-yoldan kalkınma sevdasına kapılan yoldan kalınma sevdasına kapılan

Türkyedeki iktidar çevreleri, bir millî burjuvaziyi yoktan var etme gereğini duydular. Ve bu hayal uğruna epeyi çaba harcadılar.

Gerçekleri zorlayarak, Türkiye'ye uymayan kalıplara uydurma sevdasından vazgeçemeliyiz. Ve asker-sivil aydın zümreyi de değerlendirirken gerçekten bilimsel açıdan meseleyi ele almalıyız. Asker-sivil aydın zümre bağımsız bir toplumsal güç olarak ele alınmalıdır. Yalnız Türkiye'de değil, üçüncü dünyanın birçok ülkelerinde bu böyledir. 7,5 yıl süren ve bir buçuk milyon şehide mal olan Cezayir Millî Kurtuluş Savaşını yoksul köylülerin başına geçen küçük burjuvaziden gelme aydınlar yaptı. Castro bir avuç aydınla birlikte dağa çıktığı zaman, işçi sınıfı adına konuşuklarını iddia eden Havanadaki politikacılar, kendisiyle «Romantik Burjuva» diye alay etmişlerdi. Mustafa Kemal Hareketi de hiç kimsenin adına hareket etmeyen ve bağımsız bir kimliği olan küçük burjuva bürokrasisinin millî kurtuluş hareketidir.

Kurtuluş Savaşının askeri ve diplomatik yönünü başarıyla sonuçlandırmakla birlikte Türkiye'nin asker-sivil aydın zümresinin büyük, tarihi hatalar işlediği bir gerçektir. Emperyalist sistemiyle bağları koparmadan kapitalist yoldan kalkınma hayaline kapılma, bunların en önemlisidir. Bu yanlışın sonu hüsrana olmuştur. Yarattıkları istenen millî burjuvazinin er geç emperyalizmin kucağına düşmesi mukadder olduğuna göre, bu yanlışın kâfareti Türk milleti ile birlikte bu zümre de ödemiştir.

Demek ki, içinde bulunduğumuz demokratik devrim aşamasında, devrimin temel kuvvetleri, şehir ve köy proletaryası, şehir ve köylerin yarı proleter unsurları (ki bunların tümünü şehir ve köy emekçileri başlığı altında toplayabiliriz), şehir ve köy küçük burjuvazisi ve asker-sivil aydın zümre yani, küçük burjuva bürokrasisi.

Küçük burjuvazinin tutucu kolu ve burjuvazinin millî hizbi, Yukarıda Türk proletaryasının durumunu inceleyen, bir toplumdaki her sınıf ya da zümrenin devrime karşı tutumunu tayin eden şeyin son tahlilde, o sınıf ya da zümrenin toplum ekonomisindeki yeri olduğunu belirttik. Her toplumsal sınıfın gerçek bilinçlenerek toplumda kendisine özgü yer almasının, devrime karşı başka sınıfların etkilerinden arınarak kendisine özgü bir tutum takınmasının kaçınılmaz olduğuna işaret ettik. Aynı şey burjuvazinin millî nitelik taşıyan kolu için de doğrudur. Onun için biz, tahlimimizi politik konjonktürün geçici tezahürlerine şimdiki parti eğilimlerine dayandırmayarak ve bu sınıfı ekonomideki yerlerine göre değerlendirerek, onu devrimin yedek kuvvetleri arasında katıyoruz. Demokratik devrim hareketinin yükselişi şartlarında bu sınıfların devrime karşı olumlu bir tutum benimsemeleri beklenebilir.

Her halükârda burjuvazinin millî nitelik taşıyan kolunu ve devrime karşı olan güçlerin kucağına, emperyalizm-işbirlikçi sermaye-feodal ağa takımı ortaklığının kucağına itmek ve bu sınıfı devrime kazanma ya da hiç değilse tarafsızlaştırma görevini savsaklamak büyük yanlış olur.

Karşıya alınacak ve tecrit edilecek kuvvetler: Bilinçsiz emekçi yığınlarını hâlik etkileyebilen, emperyalizmin dayanağı işbirlikçi sermaye ve onunla ittifak durumunda olan feodal kalıntılar (taşra mütegalibesi, ağalık düzeni).

Bu sınıfların, çıkarları, Türkiye'nin emperyalist sistem içinde bağımlı, geri bir tarım ülkesi durumunda kalmasını gerektirir. Emperyalizmin değişmez özelliği, girdiği geri kalmış ülkelerde en geri toplum biçiminin temsilciyle ittifak kurması ve o ülkelerin devrimci güçlerini karşısına almasıdır. Türkiye'de en geri toplum biçimi feodal ağalık düzenidir. Bu sınıf Türk halkının ulus payesine erişmesine karşıdır. Bilinçli, özgür vatandaşlar topluluğu anlamında Türk ulusunun gelişmesine karşıdır. Feodal ağa, varlığının statükonun sürüp gitmesine bağlı bulunduğu, gerçekten demokratik, bağımsız bir Türkiye'de yerinin olmadığı ni iyi bilir. Emperyalizm ile bazan açık, bazan üstü örtülü ittifakının nedeni budur.

Ama emperyalizm bununla yetinmez. Kendisiyle daha sıkı bağları olan tam olarak kendi emrinde bir yeni sınıf yaratmayı da iş edinir. Metropolde üretilen sanayi ürünlerinin ya doğrudan doğruya ya da montaj ve ambalaj sanayi aracılığıyla ithalci metro-

ULUSAL AÇIDAN

Gazi Mustafa Kemal Türkyesi... ve Komprador Kapitalisti Türkyesi

İlhan SELÇUK

General Ali Fuat Cebesoy hayata gözlerini yumdu. Millî Mücadele kahramanlarından biri daha böylece aramızdan ayrıldı. Bizim kuşak çocukluğunda Millî Kurtuluş Savaşından sonraki Gazi Mustafa Kemal Türkiye'sinde yaşamıştı. Okul sıralarında hükümet üyelerinin adlarını ezberliyerek yetiştik bizler... İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Millî Savunma Bakanı Kazım Özalp, Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya, Millî Eğitim Bakanı Saffet Arıkan, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras ve ötekiler... Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve Başbakan İsmet İnönü.

O zamanlar hiç kimse gazete köşelerinde çalاکalem Bakanları tenkit edemezdi. Babıâli'de bir başka hava vardı. İtibarlı gazetelerin başyazarları, doğrudan doğruya devletin kuruluşunda hizmet görmüş, kalem erbabı ve Büyük Millet Meclisinde milletvekili idiler; Ankara'da hükümetin resmi politikasını içinden izler ve yazılarını buna göre ayarlarlardı. Asker-memur devletinin bürokratik ve katı kalıbı idi bu... Çoğu kere dışardan bakan için sevimsiz görünürdü. Ne var ki komprador kapitalizminin bugün ciğerlerimize çektiğimiz ve özgürlük sandığımız aldatıcı havasından daha şerefli bir ortamda yaşadığımız kesindi. Dışarıya karşı bağımsız bir devletlik, ama içerde burjuva özentisi siyasi özgürlükler yoktu. Gerçekte, İkinci Dünya Savaşından sonra çok partili rejim ilan edildiğinden bu yana Türkiye'de gerçek burjuva özgürlüklerinin bulunduğu kimse söyleyemez. Sosyalizme kapalı çok partili düzenle Filipin demokrasisinin karanlık hapisanesine girmek, Batının siyasi özgürlük düzeniyle ilgili olan birşey değildir.

Ne var ki bu noktada kendikendimize soracağımız bir soru de bulunmaktadır. Yüzeyden bakılırsa bugün Türkiye'de bir siyasi özgürlük havası esmektedir. Bakanlar, Başbakanlar gazete köşelerinde tenkit edilmekte; siyasi iktidar, parti toplantılarında, açık hava gösterilerinde eleştirilmektedir. Amerika'da ve Avrupa'da geçerli olan demokrasiye görülabildiğine yerer, içini döker, ferahlar.

Acaba bunun sebebi nedir? Bilindiği gibi Avrupa'da ve Amerika'da siyasi parti liderleri, politikacılar, hükümet üyeleri en sert biçimde hücumlara hedef, karikatürlere konu olur. Özgürlüğün bir kanıtı sayılır bu durum...

Oysa kapitalist ülkelerde toplumu yöneten perdenin önünde görülen politikacı değil, ardındaki sanayicidir, bankerdir, bir kelimeyle kapitalisttir; üretim güçlerini elinde tutan adamdır. Nitekim Amerika'da Beyaz Saray'da Wall Street kapitalistinin egemen olduğu dünyanın bildiği bir gerçektir. Halk, yani emekçi sınıfları, kapitalistin öne sürdüğü temsilciyi alabildiğine yerer, içini döker, ferahlar.

Ve Kapitalist perdenin arkasında saltanatını sürdürür. Bu oyun sosyalizme açık Avrupa kapitalizminde gerçek demokrasiye daha tıvıli beğimlere yönelmiştir. Sosyalist kurumların, partilerin ve basının gelişmesi, eleştiriyi perde önünde görünen kukla politikacılarıdankadaki gerçek iktidar sahiplerine, kapitalistlere yönelmiştir. Toplumu yöneten gizli güçlerin encamı halk önünde tartışma konusu yapılmaktadır. Bu noktaya geldikten sonra diyebiliriz ki: Türkiye'de bugün yürürlükte bulunan ve adına demokrasi dediğimiz düzenin hem Avrupa ve hem de Amerika'daki rejimlerden çok uzakta bulunduğunu anlamak zor değildir.

Şöyle ki: Türkiye'de bugün perdenin önünde icrayı sanat eden politikacılar halkın gözleri önünde hicvediliyor. Ama arkadaki komprador kapitalisti ve bunların kurdukları gayri millî kumpanyalar ele alınmıyor. Bu bakımdan Amerika'ya benzerliğimiz vardır. Ama Amerika'daki kapitalist Amerikan devletinin çıkarlarına uygun bir sömürü düzeni içindedir. Dünyanın her yanında sömürdüğü değerleri Amerika'ya taşır. Türkiye'deki kapitalist jansine Amerika hizmetlisi komprador ve gayri millî kumpanyaların işbirlikçisidir.

Bu durumda perde arkasında Türkiye'yi yöneten adamın demokratik tenkidin dışında kalmaması, satılık siyasi iktidarların oyunlarını rahatça yürütmeleri için teminat olmaktadır.

Gayri millî bir iktidarın palazlanmasına hizmet eden çok partili bir düzen içinde yaşıyoruz, ve kukla politikacıları tenkit ederek yüreğimizi ferahlatıyor, özgürlük var sanıyoruz. Gazi Mustafa Kemal devrimin tek partili rejimiyle bugünkü çok partili düzen arasındaki fark işte budur.

Açımız gazeteleri, dergileri... dinleyiniz radyoları... Parlametoda politikacıların konuşmalarına bakınız.. Türkiye'yi idare eden sermayedar takımı ve bunların bankaları ve kumpanyaları için tek eleştiri bulabilir ve birinin adına raslıyabiliriz misiniz?

Anadolu'da çok partili düzen gayri millî komprador burjuvazinin bir oyunu olmuştur. Bu oyunu çözmek ve bozmak, demokratik düzende gayri millî çevreleri kontrol altına almak için çalışmak devrimcilerin görevidir. Gazi Mustafa Kemal'in ülkesini, Gazi Mustafa Kemal devrimindeki bağımsızlığına kavuşturmak ilk amacımız olmalıdır.

polün ihtiyacı olan işlenmemiş tarım ürünlerinin, maden cevherinin ihracatı, bağımlı ülkede yabancıların kurduğu işletmelerin takipçisi, bir işbirlikçi sermayedar sınıfını da geliştirir.

İşbirlikçi burjuvazinin etki alanı yalnızca limanlar, büyük ticaret merkezleri değildir. Türkiye gibi geri kalmış bir ülkede emperyalizm ile işbirliği durumunda olan sermaye, dış ticaretin tümünü, iç ticaretin de en önemli kısmını, kredi kaynaklarını, si gorta kurumlarını, tam olarak kontrol altına alır. Montaj ve ambalaj sanayiini geniş ölçüde etkiler ve millî nitelik taşıyan sanayi kollarını da bas kısı altında tutar ve emperyalizmin öteki müttefiki feoda lağa ile birlikte ülkenin tüm ekonomisine hükmeder.

Özgür vatandaşlar topluluğu olarak Türk ulusuna, ulusal gelişme olanaklarını sağlayacak olan toplu mu daha ileri bir devrim aşamasına vardacak olan Demokratik Devrim işte bu emperyalizm — işbirlikçi sermaye — feodal ağa üçlü ittifakına karşıdır. Ve biz, sınıf olarak varlığı, Türk milletinin karanlıkta, geri ve bağımlı bir durumda kalmasını gerektiren bu bir avuç sömürücü, Türk ulusal topluluğunun dışında sayıyoruz.

Şehir ve köy proletaryasının, yarı proleter unsurların, şehir ve köy küçük burjuvazisinin, asker-sivil aydın zümrenin (küçük burjuva bürokrasi ittifakını temsil eden, bütün devrimci güçlerin kendi öz örgütleriyle katılacakları DEVRİMÇİ GÜÇ BİRLİĞİ.

Bağımsız Bir Yerli Sanayici Sınıf Var mıdır?

Arkadaşımız A. Baser Kafaoğlu'nun ilgi uyandıran

«Bağımsız Bir Yerli Sanayici Sınıf Var mıdır?»

adlı incelemesine, geçen sayımıza yetişmediğinden

ara vermek zorunda kalmıştık. Yazıyı

yayınlamaya devam ediyoruz.

Geçen iki yazımızda madencilik ve imalat sanayii dallarındaki özel sanayii üretim değeri açısından incelemiştik. Madencilik endüstrisinde mahallî özel kesimin payının milli ekonomide sifırı yakın olduğunu gördükten sonra sözü imalat sanayiine getirmiş ve şu sonuca varmıştık:

— Mahallî özel endüstri (yani yabancı sermaye hariç özel endüstri) imalat sanayiinin % 16,5'unda hiç yoktur.

— % 16'sında hiç gibidir.
— % 26'sında ki payı % 30'un altındadır.
— % 50'nin üstünde varlık gösterdiği olan genel üretimin % 30. una eşittir.

Ancak yukarıdaki oranlar, yani kamu ve yabancı sermaye imalatı dışındaki imalatın payı daha da yüksek olabilir. Ama bu bile yerli millî sanayii Türkiye'de varlığını göstermez. Aslında bizdeki imalat istatistikleri her yerde olduğu gibi tarım ve ulaştırma ile inşaat dışındaki bütün mal üretimlerini sanayi üretimi içine almıştır. Bu istatistiklerde bir tek tezgâhta dokunan malda sınıl üretimidir. Santral Mensucat üretimi de sınıl üretimidir. Tabii ki bu durum da istatistik incelemelerinde daha da derinleşerek, sanayi anlamı üzerinde durmak gerekir. Bir mal imali, bazı ilk maddelerin cins, nevi veya şeklini değiştirerek onun ekonomik faydasını artırma anlamına gelir. Örnek olarak iplikleri dokumak bir imalattır. Çünkü dokuma suretiyle ipliğin şekli değişmiş ve ekonomik faydası artmıştır. Bu anlamı içinde alınca Bossa fabrikasının üretimi de bir imalattır. Bir değirmen de un öğütme de bir imalattır.

Ancak sınıl imalat başka şeydir. Bir ülkede sanayileşmeye hiç gidilmeden de büyük çapta imalat yapılabilir. Örnek olarak 19 uncu yüzyılda kapalı ekonomi içindeyken bile Türkiye'de imalâthaneler seviyesinde bir imalat sanayii vardı. Bu husus birçok kitapta yazılıdır (1). Ama kimse bu sınılarda bir sanayii varlığını iddia edemez. Acaba neden?

Çünkü sanayi demek sadece imalat demek değildir. Sanayi bir sermaye birikiminden sonra meydana gelen bir aşamadır. Ölçüsü de emek verimliliği ve standart büyüklüktür. Adam Smith'ten Marx'a kadar eğilim ve zamanı farklı yazarlar bu nokta üzerinde dururlar. Derler ki, sanayie kapital yatırımı, tüccarlıktan sanayii karlı olduğu zaman meydana gelen bir gelişmedir. Bunun için de sınıl işletmenin sermaye ve işçi toplamı olarak bir standarda gelmesi gereklidir. Ancak bu sayede iş verimliliği artar ve fabrika işletmek, örneğin bütün tefeciliğinden karlı olur.

Durum bu olunca işletme büyüklüğü ve iş verimi ölçüleri ve dünya standartları önem kazanmaktadır. Bir standart sınıl işletmenin büyüklüğü, işçi sayısı ve kullandığı motor kuvveti gerek çalıştığı iş koluna ve gerekçe çağdaş bulunan diğer işletmelerin büyüklüğüne bağlıdır. 19 uncu yüzyılda beklî 3.000 işlik bir işletme sınıl işletme standardı içindeydi. Ama bugün 10.000 işlik bir iplik fabrikası bile standart büyüklükte sayılmaz. Bu etkenler göz önüne alındığında «bir standart sanayii işletmesi ne büyüklükte olmalıdır?» sorusu karşılıksız kalabilir. Ama yirminci yüzyılın ikinci yarısında herhalde 10 işçi ile çalışan, motor kuvveti son derece düşük bulunan imalâthanelere sanayi demek ağır bir lüks deyimleme olur. Oysa Türkiye'de Türk Solu'nun 5. ve 6 ncı sayılarında sözü edilen değerleri yaratan tesislerin % 54'ü bu standardın bile aşağısındadır. Bundan 10 yıl önce bile İngiltere'de sınıl işletmelerde çalışan işçi sayısının işletme başına ortalama 160 kişi olduğu düşünülürse sanayii standart büyüklüklerinin ne kadar gerisinde bulunduğu ortaya çıkar (2). Türkiye'de özel teşebbüs işletmelerinin işçi sayıları hakkında elde son derece detaylı bilgiler ve istatistikler vardır. Ancak yukarıdaki kıyaslama bile durumu açıkça anlatmaktadır. Bu nedenle okuyucuyu daha fazla yormakta yarar görmeden işgücü terkihi bakımından önemli saydığımız diğer iki noktaya geçeceğiz.

Türkiye'de çalışan nüfusun 1.304.200 kişisi sanayide iş bulmuştur. (II. Kalkınma Planı Tablo 59). Bu sayıdaki işçinin makine ve sermayeyle yarattıkları katma değer toplamı 12 milyar 600 milyon liradır. Katma değer demek bir çalışma dalının milli ekonomiyeye verdiği değerlerin hepsidir. Bunun türlü şekillerde hesabı vardır, ama hepsi bir esasta toplanır:

O dallarda kullanılan değerlerin piyasaya değeri, o dalda üretilen malların piyasaya değerinden çıkarılır, kalan değer o branşın milli ekonomiyeye kattığı değerdir. İlerdeki yazılarımızda da söz konusu olacağı için bunu bir örnekle anlatayım:

a) Sanayi sektöründe üretilen değerler toplamı:

50 milyar lira olun.
b) Sanayi sektörü — 20 milyar liralık ham madde.

14 milyar liralık yardımcı madde
4 milyar liralık enerji kullanmışsa sanayii katına değeri 50 — (20+14+4) = 13 milyar liradır. Bu 12 milyar liranın bir kısmı işçiliğe gitmiştir. Bir kısmı diğer maliyet unsurları olan faiz, kira ve makine amortismanıdır. En sona kalan kısım da kârdır. Yukarıdaki örneğe devam edersek:

7 milyar lira işçi ücretlerine
3 milyar lira makina amortismanı, kira ve faizlere gitmiş.

2 milyar lirada da kâr olmuş olabilir.

İşçilerin yarattığı değer işçi başına 10.000 liradan az olarak görünmektedir (kalkınma planı tablo 59 ve tablo 2'nin karşılaştırılması sonucu). Saat başına işçi verimi hesaplarırsa 300 iş gününde 10.000.— lira ise, bir iş gününe 33 lira ve bir saate ise 4 lira civarında bir rakam düşmektedir. Bu verimlilik hesabına katılması burada imkânsız olan faktörlerin eklenmesi ile 5 lira olarak düşünülebilir. (Bir hesaba göre de ortalama işçi yevmiesi (20 lira) ve saat ücreti 2,5 liradır.)

Dünyada işçi başına düşen verim düşünülünce bu rakam son derece düşük kalmaktadır. Bu derece de zavalı işçilik verimi ile (sömürme oranı ne olursa olsun) bir bağımsız endüstriye ve hele bağımsız sanayici sınıfına sahip olmaya imkân yoktur.

Burada akla gelecek iki hususu değerlendirmek isteriz: Bazı kapitalist çevreler, işçinin iş verimliliğine değinerek haklı ücret taleplerine karşı direnmiyorlar. Oysa Türkiye'de emek verimliliğinin düşüklüğünün nedeni de yine özel sermayedir. Çünkü emek verimi işçinin kişisel kuvvet ve isteği dışında işçi eline verilen makinelerin sayı ve verimine ve iş organizasyonunun iyi oluşuyla yükselir. Bugün özellikle sanayi alanında makine ve sermaye yatırımdan kaçış emek verimliliğinin düşüklüğünün başlıca nedenidir. Diğer nedense iş organizasyonundaki iptidailiktir. Bu iki etkende de Türk işçisinin bir kabahati yoktur. Kaldı ki sömürme oranı emek veriminin bugünkü düzeyine rağmen yine de yüksektir (3).

İkinci noktada da önemlidir. Bizde devlet kesimi'nin Türkiye'nin ekonomik ve sosyal bünyesinde yaptığı olumlu etkiler sosyalistler tarafından bile gereği ölçüde değerlendirilmiş değildir. Bu nedenle emek verimindeki düşüklük Devlet Sanayii işletmelerindeki düşük emek verimliliği ve organizasyon eksikliğiyle yorumlanabilir. Kadro şişkinlikleri, lüzumsuz ödemeler örnek gösterilerek bu yorum desteklenebilir. Ancak aslında böyle yorumlar temelini bilimsel gerçeklerden çok bazı zan ve tahminlerden almaktadır. Aslında emek verimliliği kamu kesimi ile yabancı özel kesim sanayiiinde yukarıdaki rakamın bir miktar üstündedir. İncelemelerimiz bu sonucu vermektedir. Ve bu sonuç yukarıda verilen izahata uygun düşmektedir. Çünkü, devlet kesimi sermaye yoğunluğu, makine ve tesis miktarı itibarıyla özel sanayii çok üstündür. (Bu sermaye ve makine üstünlüğü yabancı özel sermayede de vardır). Bu üstünlük organizasyon eksikliği ve kadro şişkinliğinin düşürdüğü emek verimliliği handikabını gidebilecek ölçüdedir (4).

MİLYON LİRA

	1965	1966	1967	1968 Programı
Sümerbank	65,6	81,3	114,6	162,3
Etibank	246,4	273,—	391,—	388,9
Kömür İşlet.	52,—	90,—	42,—	9,7
Cimento San.	15,3	19,3	63,—	47,5
(Karabük (Demir - Çelik	24,4	51,—	108,—	125,6
Ank. Çimento	5,2	4,5	13,—	39,7
Makina Kimya	31,3	42,9	21,5	148,—
Kâğıt sanayii	20,4	37,7	25,—	35,—
Türkiye Petrol.	54,5	65,4	135,—	198,7
Şeker fabrikaları	55,7	53,9	60,4	61,2

Görüldüğü gibi, 1968 yılında bu sınıl işletmelerin kârları toplamı 1,2 milyar lirayı aşmaktadır. Kaynak (1968 Bütçe Gerekçesi S. 195).

Özel kesimde verimin düşüklüğüne sebep olan sabit sermaye düşüklüğüne yapılacak ölçüdedir. Sadece tekstil alanında ciddi sermaye yatırımı ve makineleşme vardır.

— Özel kesimde işgücü bakımından bir başka olgu yukarıda anlatılanlardan daha az önemli değildir. Perleşmiş bir sanayici sınıfı, yetişmiş teknik elemanların yeter sayıda var oluşu kabul edilir. Oysa endüstrinin bugünkü durumunda bile teknik eleman sıkıntısı çekilmektedir. 1968 programındaki 60 sayılı tabloya göre bazı teknik elemanların ihtiyaca oranı aşağıdaki gibidir:

— Makine mühendisine ihtiyaç 100 ise var olan 60 tur.

— Elektrik mühendisine ihtiyaç 100 ise var olan 50 dir.

— Maden mühendisine ihtiyaç 100 ise var olan 62'dir.

Beyin düzeyindeki teknik elemanı eksik bulunan bir ekonomi de yerli ve hem de özel bir sanayii görevleşmiş olduğunu iddia etmenin gerçekle ilgisi okuyucularımızın değerlendirmesine bırakılır.

Şimdi sorulabilir: Bu kadar eleman eksik olan sanayi nasıl çalışabiliyor? Bu sorunun karşılığı gayet basittir. Büyük yatırım projelerinin hepsi dışarda yapılır. İnşaat ve sanayi projelerinin kontrolleri onlara bırakılmıştır. Bunun dışında üretim konusunda verilecek kararların çoğunu endüstricilerimiz mümessili buldukları ana firmaların onayı olmadan verilemez. Üretim gelişmelerini de ancak bu kanalla elde ettikleri teknik bilgiyle sürdürürler. Teknik elemanlar itibarıyla dahi özel endüstrimiz hattâ bir ölçüde devlet endüstrimiz dışarıya bağlıdır.

Ahmet Nuri Macit

1967 yılı da bitti. Her gidenin arkasından söylenenler gibi 67 nin de bıraktığı izler konuşuldu ve konuşulmakta. Bir yılın muhasebesi iç ve dış olaylar olarak yapıldı. En güzel özetlemeyi toplu halde Ulus gazetesinde gördük.

İç olayların önemlilerini sıralarken Eğitim konusunda da Fakir Baykurt'un bakanlık emrine alındığı saptamış Ulus. Biz burada işin yalnız Baykurt olayı ile geçitirilmesini az bulduk. Zira 1967 yılına ÖĞRETMEN KIYIMI yılı da denebilir. Baykurt, Türk öğretmenin en güçlü kuruluşu olan TÖS'ün başkanı olmak sıfatıyla kıyımın son büyük halkasını teşkil etti. Daha önceleri 1967 yılının Eylülünden bu yana yüzlerce öğretmen kıyıldı.

1966 yılının kıyımın başı Deniz'in yerini 1967'de Ertem aldı. Sayın Ertem, tüm politik gücünü Atatürkçü öğretmeni ezmette kullandı. Sanki emrinde çalıştığı öğretmene düşman kesilerek... Gezdiği dolaştığı yerlerde hukuk devletinden söz etti. Her işlemin hukuka dayalı olarak yapıldığını ve yapılacağını ilan etti. Ama gel gör ki, yaptığı işlemlerin, özellikle öğretmenler üzerindeki tasarrufların hiç biri hakta ve hukuka dayatılmadı.

Bakanlık emrine alınanlar, nedensiz ve gerekçe gösterilmeksizin kışta kıyamette yerleri değiştirilenler Danıştaya başvuruyor ve durdurma kararları ahyoriyorlar. Bu Danıştay kararları bakanın hak ve hukuk iddialarını çürütüyordu. Ama gene de radyolardan, basın yoluyla hak ve hukuktan söz eden bakan kamu oyunu aldatıyordu. Bütün bunlar 1967 Türkiye'sinde olan olaylardı.

Belki öğretmen kıyımının başlangıç tarihi daha gerilere gidebilirdi. Ancak, son derece yoğunluk kazanan kıyım olayları Deniz ve Ertem gibi öğretmenlerin kurgunluğunu kazanan bakanlara nasip olmuştur.

Bu sayın bakanlar zamanında «ÖĞRETMEN KIYIMI» kitabı yazıldı. Bunların zamanında dergiler «Öğretmen Kıyımı» özel sayısını bastılar. Basında kıyım hakkında hergün yazı bu sayın bakanlar zamanında çıktı.

Eğitim düzenimizin bozukluğu yetmiyor gibi öğretmenin özgür düşüncesine de set çekilmek istenmiş ve öğretmen baskı altına alınmıştır. Halbuki öğretmen «Fikri hür, vicdanı hür» irfanı hür nesiller yetiştirecekti. Çünkü Atatürk öğretmene böyle demişti.

Vatan cephesi yaratıcısına kutsal kelimeler arkasına sığınan dernekler kurdurmuş ve belli çevrelerden beslendirilmiştir. Bir bakanlık düşünün ki, öğretmenleri kamplara böler, birini yer, birini besler, tek yönlü kıyım işlemini bütün şiddetiyle yapar, kendi yarattığı kampa- takı öğretmenlerden sabıkası bol olanları köşelerine yerleştirir ve arkasından da Millî Eğitim Bakanlığı sandalyasında oturarak Türk Millî Eğitimine hizmet ettiğini sanır. İşte bu olaylar 1967 yılındaki Türkiye'de cereyan eder.

Özette diyebiliriz ki, 1967 yılı Atatürkçü öğretmenlerin kara yılı olarak bitmiştir. Bilime dayanan resmi istatistiklerin rakamları konuşurularak Türkiye'mizde okuma yazma olanaklarından yoksun çocukların sayı-

Aslan Başer Kafaoğlu

Gelecek sayıdaki yazıda özel kesimin sabit sermaye yatırımlarını inceliyeceğiz:

(1) Özellikle bakanız, Türkiye Köy İktisadiyatı, İsmail Hüsrev, s. 114—115.

(2) Unutulmamalı ki işçiler günde 10 saat 14 saat çalıştırılıyordu. İşletmeler bu nedenle bu sayının daha üstünde bir işgücünü temsil ediyorlardı.

(3) Emek, üretim, ücret ve fiyat ilişkilerinin bilimsel olarak incelenmesi sosyalist ekonomistlerin bugün Türkiye'de ele almaları gereken ilk konulardan biri olmalıdır.

(4) Bazı sosyalistlerin de bazı yanlış teşhislerinin kaynağı Devlet işletmelerinin zarar etmesidir. Aslında zarar eden kamu işletmelerinin çoğu ulaştırma kurumlarıdır. Sadece Ereğli Demir Çelik İşletmesiyle Zor Sanayii Tesisleri bilinen anormal nedenlerle zarar ediyorlar.

Öğretmen Kıyımı Yılı

sı TÖS ve TÖDMF tarafından ilan edilince, bizim bakanlık küplere biner, tedbir düşüneceği yerde gerçekleri küçültmeğe ve gerçekçileri de suçlamaya çalışırsa artık işlerin nereye vardığını düşünebiliriz.

İşin garibi yaptığı yanlış ve hatalı işleri desteklemek için uydu öğretmen kuruluşlarına da kendisini desteklemek ve meslekdaşlarını suçlama telgrafları çektiyse bu bizim bakanlığın işi Allaha kalmış demektir. Türk eğitim tarihinde bu derece öğretmeni birbirine düşüren, gammazlattıran ve tek yönlü işlenen kıyım çarkı görülmemiştir.

Halktan yana olmak suç sayılmaz. Anayasa'dan, eğitimde fırsat eşitliğinden söz etmek, petrol, toprak, ekme konusunu işlemek ve sözün kısası programda saptanmış Türk millî eğitiminin amaçlarını gerçekleştirmeğe çalışmak, kıyım için en büyük neden teşkil etmiştir.

Öyleyse, 1967 yılı Türk eğitimi ve öğretmeni için iyi bir yıl olarak geçmedi. Bakanlığın öğretmenlerle çarpışmasıyla bitti. 624 sayılı yasaya göre kurulan TÖS'na karşı savaş açıldı. Halbuki bu böyle olmamalıydı. TÖS'ni kuranlar ve TÖS'na giren 50 bin öğretmen bu ulusun öğretmeniydiler. Bunlar Türk ulusunun yararına çalışıyorlardı. Bunlar, halktan yana, halk çocuklarıydılar. Halka ihanet edemezlerdi. Evet, iddia ediyorum ki, TÖS'cü öğretmenler yurtseverlik ve ulusseverlik konusunda hiç kimseden geri değillerdir. Düşünceleri ve eylemleri Yüce Türk Ulusunun çıkarlarına dayanır. Çalışmaları halktan yanadır. Çünkü halk çocuklarıdır. Öyleyse bu kıyım neden neydi? Haa... şimdi onu söyleyeyim.

Türkiye'de bir uyanış var. Bu uyanışın hızlandırılması öğretmenle oluyordu. Zira öğretmen halkın içinde yaşıyordu. Halka, gerçekleri, doğruları söylüyordu. Gerçeklerin dili, doğruların sıvri uçları özel çıkarıcıların gözlerine batıyordu. Ne yapmalıydı? Halkın uyanmasını istemeyenler öğretmeni kıymalıydılar, yıldırmalıydılar. Öğretmeni halkın gözünden düşürmeliydiler, öğretmen üzerinde şüphe yaratmalıydılar. Bunu da bakanlık emrine almakla, sürmekle ve 789 sayılı yasanın 22. maddesini keyfi olarak kullanmakla başaracağını sandılar ve samyorlar. Sebep gösteremiyorlar, Türk yargıcı önüne çıkaramıyorlar, siyasi güçlerini uydu memurları eliyle idari tasarruf adı vererek gösteriyorlardı.

İşte 1967 yılı böyle bitti. Ezilenler, sürülenler, bakanlık emrine alınanlar çift bayram olan yılbaşı ve ramazan bayramını mağduriyet içinde çocuklarından ayrı geçirdiler. Maddi yetersizlikleri moral güçlerini bileyerek yeni yıla büyük bir umutla girdiler..

1968 yılı, geçecek, doğrunun karşıtı olan yalanın ve eğrinin savaş yılı olacaktır. Ama taraflarda silah dengesi yok. Bir yanda yetkili politik güçler, diğer yanda bu güçlere karşı silâhsız, teminatlı ülkücü, imanlı öğretmenler var. Diyorun ki, gene de zafer dayanıklı doğruların olacaktır.

Kara yılın ak yıllara döneceği umudunu yitirmiyoruz, yitirmeyeceğiz.

Mao - Çe - Tung Çevirileri ve Yeni Demokrasi

ZİYA OYKUT

Çağımız, Millî Kurtuluş Hareketleri çağı, sömürge imparatorluklarının bir daha canlanmamak üzere yıkılması, tutsaklık altında yüzyıllar geçirmiş sömürge ve yarı sömürge ülkelerinin halklarının uyanışı çağıdır. Böyle olduğu için de, sömürge ve yarı-sömürge durumundaki ülkelerin halkları ve aydınları, çağdaş dünyamızın bütün «Millî Kurtuluş Hareketleri» ni yakından ve ilgi ile izliyorlar. Onların felsefelerini, yol ve yöntemlerini iyice inceliyorlar. Bu deneyimlerini, kendi sosyal ve kendi millî davranışlarının stratejilerini saptama yolunu seçiyorlar. Nasıl ki, Kuzey Afrika Millî Kurtuluş Hareketleri de, bizim millî kurtuluş savaşımızdan çok yararlanmışlardır. Cezayir, Tunus ve Fas'da ilerici aydınların, millî kurtuluşçuların kitaplarında, Atatürk Devrimi ve Türk Millî Kurtuluş Savaşı ile ilgili bir hayli kitap görülmüşü nereden de budur. Ne var ki, Atatürk'ün ölümünden, özellikle İkinci Emperyalist Dünya Savaşından sonra, emperyalizm bu kez top ve tüfekte değil de, «Yeni-emperyalizmin yeni sızış ve görüş yöntemi olan, «Diş Yardım» maskesini takınarak, güya bizim kalkınmamızı sağlayacakmış gibi, «barışçı!» yollarla ülkemize sızmış, ülkemizi yabancı sermaye guruplarının ait oynattığı serbest pazar haline getirmiş, kurduğunu askerî üslerle bağımsızlığımızı zedelemiştir. Amerikan emperyalizminin arpalığı ve geniş rakipsiz sömürsüne kul etmiş, yeniden yarı-sömürge durumuna düşürmüştür ülkemizi... Bu Amerikan emperyalizminin bağımlı arpalığı durumuna düşürülmenin acısı, elbette «Kuvayı Milliye-i Ruhu» beslenegelen bir halkı üzecektir... Ve bir **Yeni Kurtuluş Yolunu Aramak**, tüm yurdseverlerin vazgeçilmez millî ödevi olacaktır... Elbette aydınlarımız bu kez, aynı koşullarda olup da (sömürge ve yarı-sömürge koşullarında bulunup da), Millî Kurtuluş Hareketlerini zafere ulaştırmış ülkelerin, bu bizim için pekçok gerçekler açıklayan denemelerine geçecekleri gözlerini... Yurdseverlik tüm halkımızın ortak duygusudur. Çin olayları, Küba, Latin Amerika ülkelerinde olanların, Kuzey Afrika ülkelerinin geçtikleri yolların izlenmesi, ve kendi «Millî Kurtuluş Savaşımız»'ın verilerini yeniden anış, ve «yeni Millî Kurtuluş» özenleştirilmesi, tüm bu duygunun özünden alır itici gücünü... Ve gençliğimizin, «Go Home» diyerek, sokaklara dökülüşü... Bütün dünyanın sömürge ve yarı-sömürge ülkelerinin denemelerini bu «yurdseverlik» duygusu ile değerlendiren, bir çıkış yolu, bir kurtuluş yolu bulmaktır işimiz... Tarihinde, güçlü ve unutulmaz bir «Millî Kurtuluş Savaşı» bulunan bir millet olarak, biz daha çok mecburuz buna... Aydınlarımız da bunu yapıyor, emperyalizmin sömürücü baskısı altında «umutsuz» bırakılmak istenen halkımız da, tüm ilerici ve millî güçler de bunu bekliyor...

«Çağdaş dünyanın, en ilgi çeken siyasi liderleri arasında, hiç şüphesiz, 700 milyon Çinlinin kaderini elinde tutan Mao Çe-Tung», emperyalizmin en ağır sömürsü altında sömürge ve yarı-sömürge durumuna düşürülen ülkesini, böyle bir «Millî Kurtuluş Savaşı»ndan geçirirken, bir büyük gerçeği ortaya koymuştu: Bir ülkenin dış yardım almaksızın kalkınabileceği gerçeğini... Ve bu gerçeğin ispatlanması, «Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkeleri için, en büyük direnme kaynağı oldu...» Ve Mao'nun Millî Kurtuluş Pratiği'nin felsefesini, yolunu ve yöntemini açıklayan eserleri bütün dünyanın ezilmiş halklarında olumlu yankısını uyandırmakta gecikmedi... Antiemperyalist milliyetçiliği benimseyen ve bu yolda olumlu bir pratik de veren bir halk olarak, elbette ki, bizde de Mao'nun eserleri gerekli ilgiyi görecekti... Nitekim son aylarda Mao'nun eserlerinden birçoğu diilmize çevrilmiş bulunuyor.

Türkiyemi bugün Amerikan Emperyalizminin ağır sömürsüne terk edilmiş bir ülkedir. İşin acı yanı, Amerikan Emperyalizmine karşı her dikilişin, işbirlikçilerin karşı koyması ile önlenmesidir. Bunun için de Amerikan icadı bir «Anti-komünizm» silahının, Amerika'ya karşı olan gerçek yurdseverlere karşı alabildiğine kullanılması, gözdağı verilmesidir böylece... Bütün kurtuluş hareketleri bir komünist taktiki olarak gösteril-

mesi yoluna gidilmektedir. Amerikan yetkilileri, barutun keşfinden bu yana en müthiş icat, «Millî Kurtuluş Hareketleridir» derken, Amerikan emperyalizminin, Kurtuluş Hareketleri karşısında duyduğu dehşeti dile getirmektedir. Oysa aynı «anti-komünizm» silahı, yurdumuzu yabancı istilasından kurtarmak isteyen Mustafa Kemalci-ler, Millî Kurtuluş Savaşında canını dişine takarak direnen Anadolu halkı için, «Osmanlı sarayı ve onun çevresindeki işbirlikçiler» de kullanmışlardır... Bolşeviklik getirecekler, bunların tümü komünist diyerek... Bizde ipliği çoktan pazara çıkmış bir silah olmasına rağmen, yine de işbirlikçilerin elinden düşmeyen bir silah bu... Gerçek milliyetçileri yollarından gevremeyecektir ne de olsa...

Bugün Amerikan Emperyalizminin bütün baskılarını ve sömürsünü çeken bir ülkenin halkı ve aydınları olarak, elbette bir «Yeni Kurtuluş Yolu» arayışı içindeyiz. Sorunlarımızı, kendi «Kuvayı Milliye-i Ruhu»'müzün ateşinde yoğurarak, aynı koşullarda, fakat yeni tarihi gelişmeler içinde aynı mücadeleyi yürüten ülkelerin ve halkların geçirdikleri denemelerden yararlanarak, Atatürkçü Millî Kurtuluşçuluğumuz yeniden canlandırma yollarını arayacağız elbette, aramalıyız da...

Mao'nun eserlerinin birbiri ardından dilimize çevrilmesinin, sosyal ve ekonomik etkisini, burada aramalıyız. Özlenen Millî Kurtuluş; «Kuvayı Milliye-i Ruhu»'nun yeniden tutuşturulması, uyandırılmasıdır yeniden... Bugün dilimizde, Mao'nun birçok çevirilerini bulabiliriz. Bunlar arasında şunları saymak mümkündür:

Sol Yayınları arasında:

- 1) Teori ve Pratik (N. Solukçu Çevirisi)
- 2) Emperyalizmle Mücadele (Güneş Tözeren Çevirisi)
- 3) Edgar Snow'un MAO ÇE-TUNG — Bir Devrimcinin Otobiografisi — (M. Ardos Çevirisi).

Sol Yayınlar arasında:

- 4) Çin İnkılabının Teorik Meseleleri (Şahir Sel Çevirisi)
- 5) Yeni Demokrasi (Mehmet Doğu çevirisi)

Ataç Kitabevi Yayınları arasında:

- 6) Kültür, Sanat, Edebiyat (Şerif Hulusi Çevirisi)

Payel Yayınları arasında:

- 7) Gerilla Harbi (Can Yücel Çevirisi)

Gün Yayınları arasında:

- 8) İhtilâlin Özü (Şahin Say Çevirisi)

Habora Yayınları arasında:

- 9) Çin Kurtuluş Savaşı (Ahmet Anğun çevirisi).

Gerçi Mao'nun yukarıda adı geçen eserlerinin tümü, üzerinde önemle durulacak nitelikte ve önemlidir. Bizimki gibi, emperyalizmin ağır baskısı ve sömürsü altında yarı-feodal geri kalmış bir tarım ülkesi aydınlarının «e halkının muhakkak okuması gereken eserlerdir.

Biz bunlar arasında YENİ DEMOKRASİ üzerinde biraz durmak isteriz. Çin Kurtuluş Hareketinin stratejisini saptayan bir eserdir bu. Yalnız Çin Ülkesi'nin Millî Kurtuluş Hareketinin stratejisini vermekle kalmıyor, özellikle sömürge ve yarı-sömürge koşullarında bulunan ülkelerin Millî Kurtuluş Hareketlerinin tutacağı yol hakkında da, geçerli tutarlı ve sağlam veriler açıklaması bakımından da önemli bir eser olarak görünüyor.

Mao Çe-Tung, YENİ DEMOKRASİ'sini 1939 yılı içinde yazmağa başlamıştı; 1940 yılı Ocak ayında Yenanda yayınlamaya başlayan Çin Kültürü dergisinde yayınlamıştı. 1 Eylül 1939'da Almanlar, Polonya'ya saldırmışlardı. Dünya Savaşı böylece başlamış oldu. Avrupa'daki savaş, Çin'deki çatışmayı ikinci plâna düşürdü. Mao, işte bu sırada elimizdeki Yeni Demokrasi kitabının bir bölümünü oluşturdu. «Çin İnkılabı ve Çin Ko-

münist Partisi» adlı eserini verdi.

Gelecekte kurulacak bir koalisyon hükümetinin yapısında Koumintanga daha az imtiyaz tanınmasını ve «Ortak Cephe»nin sınıf temelinden başka unsurlarda düşünülerek kurulmasını öngören «YENİ DEMOKRASİ» adlı eserinin çalışmasını da hızlandırmıştı. Eser, yıl sonunda tamamlanmış ve 1940 Ocak ayında yukarıda adı geçen dergide de yayınlamıştı. Liu Şao-Çi, Mao'nun ilk defa, «Asya ve Çin'e ait bir marksizm yarattığını» açıklamıştı kitabı görünce... Yeni Demokrasi, yalnız aydınlar arasında değil, köylüler arasında da geniş bir ilgi uyandırdı. Ve tüm kitleyi saran bu anlayış, karşısında, Koumintangda görülen etki büyük bir moral yıkılışı ve savaşı gücün yıpranması ve zayıflaması oldu. Ve bu yıkıntı üzerinde, Mao'cu güçler, anti-emperyalist güçler daha da gelişti. Kitabın etkisi, yalnız o günlerin Çin'inde kalmamış, «Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın sömürge ve yarı-sömürge ülkelerinde» de anti-emperyalist millîci güçleri harekete geçirmiştir.

Kitap iki bölüme; birinci bölümde, Mao, «Yeni Demokrasi»yi ele alıyor; ikinci bölümünde ise «Çin İnkılabı ve Çin Komünist Partisi»ni inceliyor.

Mao'nun Yeni Demokrasi adlı eseri, Mao'nun öteki eserleri arasında, özellikle «Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleri gibi», sömürge ve yarı sömürge ülkelerin millî kurtuluş hareketlerini yönlendirme bakımından, en önemli etki gösteren eserlerinden biridir. O bakımdan bu Yeni Demokrasi üzerinde durmayı, (bizdeki anti-emperyalist mücadele sorununun tartışıldığı bugünkü koşullarda) yerinde buluyoruz.

Çin açtır, çıplaktır ve yoksundur. Tam anlamıyla bir geri kalmış ülkedir Çin... O zamanki «Çin'de, Japon işgali altındaki bölgelerde cemiyet, sömürge cemiyettir; Koumintang'ın hâkimiyeti altında olan bölgelerde ise, yarı-sömürge cemiyettir; hem Japon işgali altındaki bölgelerde, hem Koumintang hâkimiyeti altındaki bölgelerde cemiyet, herşeyden önce (feodal ve yarı-feodal bir cemiyettir.» (s. 8).

Mao, Çin'in sosyal yapısını tanımlarken, şöyle der: «Yabancı emperyalizmin istilasından ve Çin cemiyeti içinde kapitalist unsurların terdiden büyümesinden beri Çin, derece derece bir sömürge, yarı-sömürge ve feodal bir cumhuriyet şekline girmiştir.» (s. 8).

Sert ve katıdır gerçek. Mao, bilimsel bir gerçekçilikle açıklar ülkesinin sosyal durumunu... ve bilimsel çıkış yolları gösterir:

«Ülkemizin karşılaştığı felâket son derece ağırdır, ve milletimizi kurtuluş yoluna götürecektir olan şey, ancak meseleleri ilmi şekilde ele alma ve sorumluluk duygusunu benimsemektir. Bir tek hakikat vardır; fakat bunu kimin keşfettiğini tâyin için, ferdi övünmeleri değil, objektif pratiğe esas almak lazımdır. Hakikati ölçmek için kistas, ancak milyonlarca halkın inkılapçı pratiğidir.» (s. 5).

Ve Mao, yıllarca aralarından ayrılmadan yaman mücadeleler verdiği Çin halkının, bu «milyonların inkılapçı pratiği» güveniyordu.

«Mukavemet harbi başlalıberi, bütün memleket halkı sevinç ve ümit içindeydi; bir kurtuluş yolunun nihayet bulunduğu genel inancı, çatık kışların ve eğik başların tamamen ortadan kalkmasına sebep oluyordu.» (s. 5).

Hangi millet ve hangi halk, çektiği yüzyıllık çilelerden bir kurtuluş yolu bulur da, sevinmezdi!..

Bu kurtuluş yolu neydi? Nasıl bulunacaktı?

Mao, o çok büyük bir anlayışla ve kavrayışla kullandığı Diyalektik'i o devrimci dünya görüşünü uygulayarak, kendi ülkesinin ve halklarının koşullarından söküp çıkarır, kurtuluş yolunu... Halkların gerçek kurtuluşu için...

«Biz, sadece siyasi bakımdan ezilen ve ekonomik bakımdan sömürülen bir Çin'i değiştirerek, siyasi bakımdan hür ve ekonomik bakımdan refahlı bir ülke haline getirmeyi istemekle yetinmiyoruz; eski kültürün hâkimiyeti altında cahil ve geri kalmış bir Çin'i, yeni kültürün hâkimiyeti altında aydın ve ileri bir Çin haline getirmek de istiyoruz.» (s. 5).

Mao, bu sözleriyle, bütün ilerici

Çin Milliyetçilerinin, Çin sosyalistlerinin ve Çin halkının da özlenini dile getiriyordu.

Ve bu genel özet, Bir Yeni Çin Kurmak'tı...

Çin'in özelliklerini incelemeye ve belirtmeye gelen Mao, Çin'in kültürel sorunlarını inceleyenler, Marx'ın «Ekonomi Politik'in Eleştirisine Katkı»sının, «İnsanların varlıklarını tâyin eden bilinçleri değil, tam tersine, insanların bilincini, onların varlıkları belirler» görüşünden hareket eder.

«Çin milletinin tasfiye etmek istediğimiz eski kültürünün gerici unsurları, Çin'in eski siyaset ve eski ekonomisinden ayrı olarak mülâhaza edilemez. Kurmak istediğimiz yeni kültür de, Çin'in yeni siyaset ve ekonomisinden ayrı olarak mülâhaza edilemez. Kurmak istediğimiz yeni kültürün temelini teşkil eder; yeni siyaset ve yeni ekonomi de, yeni kültüre temel vazifesi görür.» (s. 3).

Bir Yeni Çin Kurmak...

Bilimsel bir açıdan Çin gerçeği gözden geçirilmiştir. Bilimsel olarak tanımlanmıştır. Çin'in toplumsal yapısı, ekonomisi, siyaseti ve kültürel durumu belirtilmiştir... Sömürge, yarı-sömürge ve feodal bir toplumdur Çin. Emperyalizmin sömürsü altındadır. İşbirlikçileri ve kompradorların kol gezdiği bu geri kalmışlık'tan palazlandıkları bir toplumdur Çin...

«Tasfiye etmek istediğimiz işbu sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal siyaset ve ekonomi ve bu ikisinin hizmetinde olan eski kültürdür. Kurmak istediğimiz kültür, bunların tam zıddı, yani Çin Milletinin yeni siyaseti, yeni ekonomisi, yeni kültürüdür...» (s. 8).

Mao, tasfiye edilmesi gereken Çin'i de, kurulması istenen yeni Çin'i de somut olarak belirtmiştir. Nasıl gerçekleştirilebilir bu? Nasıl bir yol güdülmeli, nasıl bir strateji izlenmelidir bunun gerçekleşmesi için?

«Çin inkılabının tarihi gidişi içinde ilk adım atmak zarureti var; ilk önce demokratik inkılap adımı, ikinci olarak da sosyalist inkılap adımı; bu iki prosesüs, karakter bakımından farklıdır. Söz konusu olan demokrasi, eski kategoriyi girmez, eski demokrasi değildir. Yeni kategoriye girer, Yeni Demokrasi'dir.» (s. 9).

Mao, Çin'in ve dünyanın tarihi gelişimini inceleyerek, Çin'in tarihi bir özellik gösterdiğini, bu özelliğin de, ancak «Birinci Dünya Savaşı ve Rus Ekim Devriminden sonra meydana geldiğini» (s. 10) kaydeder. Ve şunları söyler:

«Şüphesiz ki, Çin İnkılabının atması gereken ilk adımı tâyin eden şey, bugünkü Çin'in sömürge, yarı-sömürge, yarı-feodal karakteridir. Birinci safha, sömürge, yarı-sömürge, yarı-feodal cemiyeti, bağımsız, demokratik bir cemiyet haline getirmektir. İkinci safha, İnkılabı daha da geliştirerek bir sosyalist cemiyet kurmaktır...» (s. 10).

Ve Mao, birçok tall safhalara bölünmüş olan bu «Çin inkılabının birinci safhası, sosyal karakteri bakımından, yeni tip bir burjuva demokratik inkılap olduğunu işaret eder, «henüz proleter-sosyalist bir inkılap olmadığını» da (s. 17), özellikle belirtir. Ama sosyal karakteri bakımından, bu demokratik devrim veya atılan ilk adım, esasında hâlâ burjuva-demokratik bir devrim ise de, bu devrim «burjuvazinin sevk ve idare ettiği bir burjuva toplumu ve burjuva diktatörlüğü altında bir burjuva devlet kurmayı hedef tutan eski tipte bir devrim değildir, tersine proletaryanın sevk ve idare ettiği yeni demokratik bir toplum ve bütün sınıfların (altını çizdik Z.O.) yönetimi altında bir devlet kurmayı hedef tutan yeni tipte bir devrimdir.» (s. 12) artık...

4.Mayıs.1919'a gelinceye değin, Çin'de burjuva demokratik devrimin önderleri, aydınlar tarafından temsil edilen Çin küçük burjuvazisi idi. Ve Çin proletaryası ağırlığını tarih sahnesine koymamıştı henüz. Ancak küçük burjuva zihin ve burjuvazinin izleyicisi durumunda idi.

4.Mayıs.1919'dan sonra, yani Birinci Dünya Savaşının galipleri ile Paris Barış Masasına oturan Çin Hükümeti, İngiliz, Amerikan ve Fransız emperyalistlerinin oyununa gelecek, Japonya'ya Şantung'da eski Al-

ma imtiyazlarını başlamlaması üzerine, Pekin'deki Üniversiteler, emekçiler ve geniş halk yığınlarının katıldığı Antiemperyalist nümayişlerle, proletaryanın toplumsal bilinçlenmesinden sonra, Çin tarihinde Çin Proletaryası, Çin köylüsü sosyal bir güç olduğunu göstermiş oldu. Ve ondan bu yana devrimci hareketler, ideolojik bakımdan da güçlenmiş olan proletaryanın önderliği altında yürütüldü ve yürütülüyor. Ve elbette ki, «Kahrolsun Emperyalizm» şiarı ile sonuna dek götürülen burjuva demokratik devrim programı da, proletaryanın siyasi örgütü yoluyla atıldı... Ondan sonraki demokratik tedbirler, toprak sorununun çözümü de aynı önder sınıfların tarihsel görevinin izlerini taşıyor.

«Aşıkardır ki, Çin'de emperyalizmin ve feodal kuvvetlerin yıkılması uğruna savaşta halka kim önderlik ederse (edebilirse), halkın güvenini o kazanacaktır. Çünkü halkın düşmanı emperyalizm ve feodal kuvvetlerdir, özellikle de emperyalizmdir. Bugün, Japon emperyalizminin yurttan kovulması uğruna savaşta, halka kim önderlik eder ve zafere ulaşır, halkın kurtarıcısı o olacaktır. Tarih, Çin burjuvazisinin bu sorumluluğu ister istemez proletarya yüklenektir.» (s. 20).

Ve bu savaşta, Çin'in mukadderatını tâyin edecek olan temel kuvvetleri de Mao şöyle tesbit eder: Proletarya, köylülük ve aydınlar ve burjuvazinin öteki bölümleri...

Kurulacak devlete şekli de, emperyalizme karşı savaşa katılan bu sınıfların ortak koalisyonu yürütülecek, demokratik bir devlet olacaktır.

«SOL» Gevezeliğe Karşı...

«Çin İnkılabının bugünkü ödevi, emperyalizm ve feodalizme karşı koymaktır. Bu ödev başarı ile tamamlanmadan sosyalizm söz konusu olamaz.» (s. 32).

Ama bu şaşmaz gerçeğe karşı ko-

yanlar da vardır. Çin İnkılabında zorunlu olan iki adımı yersiz bulur bunlar. Mao'ya karşı çıkarlar. «Tek bir İnkılap teorisi»ni ileri sürerek bu iki (adım)da yapılması gereken inkılapçı merhaleyi birbirine (kasten) karıştırırlar.» (s. 32).

«Bunlar bu teorileri ile sosyalizme şiddetle muhalefet ediyorlar.» (s. 32). «Bu kimselerin gizli gayesi, inkılap adına ne varsa tasfiye etmek, sonuna kadar vardırılabilecek olan burjuva demokratik inkılabı ve Japonya sonuna kadar mukavemeti karşı koymak ve Japon istiklallerına teslim olmak politikasına umumî ekfârı hazırlamaktır.» (s. 32).

«İnkılabın birinci safhasının ödevinin başka bir ödevle (yani ancak çok daha sonra başarılması mümkün olan sosyalist ödevle) birleştirilebileceği, ve iki ödevin aynı anda yerine getirilebileceği iddia edilirse, o zaman bu, «her iki inkılabı bir hamlede başarma» teorisi olur ki, bunu hakikî inkılapçılar, ütöptist bir teori olarak red ve cerhederler.» (s. 35).

Mao, sanki böyle davranışları önlemek için, peşinden tedbir alırmış gibi, daha önce yazdığı «Teori ve Pratik» kitabında şöyle uyarıcı sözler eder:

«Toplumsal bir harekette gerçek bir devrimci lider, sadece gördüğümüz gibi, hatalı bulduğu fikirleri, teorileri, plânları, ya da programları düzeltmekle kalmaz, bir nesnel sürecin bir aşamadan ötekine ilerlediğini fark eder etmez, hem kendi fikirlerini, hem de devrimci arkadaşlarının fikirleri nübuna göre geliştirir ve düzeltir. Yani değişen yeni durumlara uygun yeni devrim görevleri ve çalışma programları teklif eder.» (Teori ve Pratik, Sol Yayınları, s. 22).

«Devrim döneminde, durumlar hızla değişir, eğer devrimcilerin bilgileri aynı hızla değişmezse, bu liderler devrimi zafere ulaştıramazlar.» (a.d.e.s. 22).

«Bunlar gelişmelerden doğan mücadele varılacak hedefleri ileri ittiği halde, bilgilerinin eski aşamada kaldığı fark etmemektedirler.» (a.g.e. s. 22).

Görülüyor ki, Mao, kendi toplumunun yıllar süren pratiği içinden, geniş ve köklü sonuçlara varmaktadır. Ve gerçekten de «Asya, Afrika ve Latin Amerika gibi ülkeler için stratejik ipuçları vermektedir.

Yunanistan'da Mukavemetten İç Savaşa

Basile DARIVAS

Yunanistan ı ve Türkiye'yi gerçekten bir yardıma ihtiyaçları olduğu için değil, Karadeniz'de ve Sovyetler Birliğinin kalbine açılan stratejik kapılar oldukları için seçtik. —Valter Lippman New York Herald Tribune, 1 Nisan 1947 —

(DRAMIN İKİNCİ PERDESİ: Mırsındaki Yunan ordusunu silâhtan tecrit eden İngiliz emperyalistleri, 1944 yılı sonlarında, Yunanistan'ı yabancı istilâcılardan kurtarmış olan Yunan Millî Kurtuluş Ordusunun karşısına askeri kuvvet sevk ediyor.)

Havadan indirilen İngiliz birliklerinden önemli bir kuvvet (Polonya ve Hint birlikleriyle takviyeli) 14 Ekim de düşmandankurtarılmış olan Atina ya doğru yol alırken İngiliz deniz kuvvetleri de Pire limanına giriyorlar; helpsi General Scobie'nin komutası altındadır

7 Kasımda, Churchill, kabinesinin Dışişleri Bakanı Anthon Eden'e şu telgrafı gönderiyor: «Ruslardan Yunanistan'da serbestçe hareket etmek yetkisini elde etmek için ödemmiş olduğumuz yüksek fiattan ötürü, İngiliz bir birliklerini Bay Papandreu'nun kralcı Yunan hükümetini korumak için kullanmakta tereddüt etmemeliyiz. Yunan tugayı (kralcı — faşist) yakında yetiştirilecek, umarım ve eğer gerekiyorsa ateş etmekte tereddüt etmeyecektir. Churchill daha ilerde ilâve ediyor: «E.A.M. ile mutlaka bir çatışma beklemekteyim. Biz, çarpışma alanını iyi seçmemiz şartıyla bundan kaçınmamalıyız.»

Churchill tarafından «Seçilen alan» Atina oluyor; gününe gelince, bu da, G. Papandreu, elçi Leeper ve Gene Scobie tarafından kararlaştırılıyor.

Mukavemet kuruluşlarının tek taraflı olarak silâhsızlandırılması kararı üstüne E.A.M. in 6 bakanı istifa ediyorlar.

3 Aralıkta Atina halkı, büyük bir barışçı gösteri ile E.L.A.S.'in dağılmasını protesto ediyor. Papandreu'nun polisi göstericilere hücum ediyor. Onlarca ölü, yüzlerce yaralı.

5 Aralık günü, Atina halkına, Pire halkına ve Yunan mukavemetine saldırmak sırası İngiliz birliklerine gelmiştir

İngiliz hükümetinin bu işi önceden tasarladığını ve bu işte sorumluluğunu doğrulayacak pek çok kanıtlar vardır.

Bir yanda E.L.A.S. ile Yunan halkı, öte yanda Orta — Doğu'dan transfer edilen kralcı faşist kuruluşların yardım ettiği İngiliz birlikleri arasında çarpışma 12 Şubat 1945 ateş-kesimine kadar sürdü.

Atina'da ve Pirede 5 ve 6 Aralık günleri boyunca durum ağırlaşıyor; sokaklarda ev ev çarpışılıyor. 6 Aralıkta general Scobie, Atina'da karargâh kuran birliklerini işi bitirecek bir şekilde ileri sürüyor.

Bunu izleyen kanlı haftalar boyunca, Yunan vatansızları, topularını, tanklarını, uçaklarını ve bahriyesini savaşa süren İngiliz ordusunun saldırısına karşı koyuyor.

Başvehrde ve Pirede amansız kavgalar cereyan ediyor. 18 Aralıkta İngilizler, İtalyadan Takviye gönderiyorlar ve Papandreu'nun durumun altından kalkamayacağına hükmedilerek, işgal zamanını Paris ve Nis arasında geçiren ve büyük Yunan armatörlerinin adamı General Nikola Olastiras'ı Fransa'dan getiriyorlar

Bu arada, her şeyden çok vatann kurtuluşunu düşünen E.A.M., hem Yunan halkı hem de İngilterenin itibarı için tatminkâr bir çözüm yolu arıyor. Durum İngilizlerin gözüne o kadar götü görünüyordu ki Noel günü Churchill ve Eden Atina'ya geliyorlar.

26 Aralıkta Yunan başvehrinde bir mütareke anlaşmasına varmak amacıyla İngiliz Başbakanı, Yunan Başbakanı E.A.M. temsilcilerinin ve başka Yunan ve İngiliz siyasi şahsiyetlerinin de katıldıkları bir konferans açılıyor. Konferans ayın 28 inde olumsuz bir şekil de sonuçlanıyor.

Aynı gün, Atinayı terketmeden önce Churchill basına beyanattır veriyor: «Anlaşma olmazsa namlular ateş etmeye devam edeceklerdir. Atinayı ve çevresini, nizami hükümete ait olmayan bütün kuvvetlerden temizlemeye karar vermiş bulunuyoruz. Bu görevi yerine getirmek ve bizi druma hâkim kılmak için olay yerinde hazır bulunan birliklerimiz ve yola çıkmış olan takviye kuvvetlerimiz var.» 2 Ocak 1945 te İngilizler, Yunan halkının gözünde itibarı sarsılmış ve değerden düşmüş olan Papandreu'nun yerine General Plastiras'ı getiriyorlar, öte yandan Atina'da ve Pirede şiddetli çarpışmalar sürüp gidiyor. E.A.M. in kontrolunda olan memleketin geri kalan kıs

mında ise düzen hâkimdir. General Plastiras, iktidara gelir gelmez tehdide girişiyor; 3 Ocakta gazetelere «Her çareye başvurulacak düzen yeni den kurulacaktır» diye bildiriyor.

10 Ocaktan 12 ocağa kadar, E.A.M. ile general Scobie arasında yeni görüşmeler yapıyor; görüşmeler, Yunanistan'daki İngiliz kuvvetleri ile E.L.A.S. Merkez komitesi arasında bir ateşkes anlaşmasının imzalanması ile sonuçlanıyor.

Bununla birlikte ateş kes anlaşması sına rağmen Plastiras, E.A.M. in ve Yunan Komünist Partisinin birçok yöneticisini tevkif ettiriyor ve kahraman iki büyük din adamını Kozani Metro politı Monsenyör joachim ile Elide Metropolitı Monsenyör Antonios'u mu kavemet olaylarından ötürü kovuşturmaya uğrattıyor.

Çarpışmalar sırasında E.L.A.S. cı-lardan ve halktan ölenler ve yaralananlar pek çoktur.

Bir Reuter haberi, E.L.A.S. in, yalnız Atina'daki kayıplarının, 1 Ocakta 13.000 kişiye yükseldiğini bildiriyor, bu şehirde çarpışan mukavemet kuvvetlerinin aşağı yukarı yarısı.

Yunan halkına, kendilerinin mütefiki olan bu halka ve onun ulusal mukavemet hareketine karşı harekâta girişmiş olan İngiliz zırlı tümenlerine ve hava kuvvetlerine, nazi Mareşali Von Rundstedts Ardenlerde karşı-taruzza geçtiği zaman Batı cephesinde şiddetle ihtiyaç vardı. O zaman Churchill, Majesteleri adına ve İngiliz halkı adına Sovyet Hükümetinden çok acele olarak bu çetin müdafaa savaşları sırasında müttefik ordularının yükünü hafifletmek için 1945 yılı başında hep birlikte kararlaştırılan Sovyet genel taarruzunun tarihini ileri almasını istiyordu.

Avam Kamarasında Churchill'in İngiliz saldırısının nedenleri konusundaki açıklamaları inandırıcı görülüyor.

O zamanlar işçi partisinin organı olan Daily Herald'ın siyasi yazarı 8 Aralık 1944 de şöyle yazıyor: «Bay Churchill'in savunması için ileri sürdüğü kanıtlar hakkında ne düşünmek gerekir? Bazı olgular ispatlamaktadır ki, Bay Churchill'in anlatıldığı olaylar serisi gerçeğin ne tümü, ne yarısı ne de dörtte biridir. Hiç şüphe yok, bir kaç ay önce Almanlara karşı savaşmış olan ve şimdi İngiliz birliklerine karşı (ya da Yunanistan'da kanunu ve düzeni korumak için seçildiklerine göre Polonya birliklerine ya da Hint birliklerine karşı) savaşarak hayatlarını tehlikeye atan Yunanlıların seslerini duyurmaya hakları vardır, hatta parlamentoya sunulan resmî raporlarda bile.»

M. Fot E.A.M. hakkında şu hükme varıyor: «E.A.M. in salt komünist bir örgüt olduğu izlenimini uyandırdılar, oysa gerçekte E.A.M. Komünist Partisi, Halkçı Demokratlar Birliği, işçi ve köylü partisi ve sol liberallardan kurulu bir örgüttür. İngiliz birlikleri halkın tümünün önemli bir kesimini, aktif olarak mukavemet gösteren Yunanlıların ezici çoğunluğunu teşkil eden bu partilerle savaşmaktadır şimdi Yunanistardaki İngiliz misyonunun üyesi albay Shepperd ise, memleketinin Aralık 1944—Ocak 1945 olayları sırasında sorumluluğu konusunda şu aşağıdaki yargıda bulunuyor: «Dış İşleri Bakanlığı üyelerinin yüzde 50 sinin Yunanistanda dökülen kanların sorumluları olarak hapiste olmaları gerekirdi.»

Yunan mukavemetine ve halkına karşı İngiliz saldırısı «Varkiza Anlaşmasının» imzalanması ile son buluyor. Atina yakınlarındaki küçük bir kaplıca yerinin adıyla anılan bu anlaşma «Barış» ı yeniden kuruyor ama öyle narin, dayanıksız, öyle kısa süreli bir barış ki, bu barış kelimesini tırnak işaretleri içinde yazmak gerek.

Anlaşma:

— Yunan vatandaşları için siyas görüşlerini serbestçe ifade temek hakkını,

— Yürürlükteki bütün antidemokratik kanunların kaldırılmasını;

— 3 Aralık ile bu anlaşmanın imzalanması arasında işlenmiş olan siyasi suçların affını;

— Hükümetin, kamu hizmetlerinin, yönetmenliklerin, belediye ve bucak hizmetlerinin ve başka bütün devlet organlarının ve devletin kontrolü altındaki kurumların yetki, ka-

rakter, ahlâk ya da düşmanla veya metaksas diktatörlüğü ile işbirliği ya pı yapmama esasına da dayanarak te mizlenmesine gitmesini,

— Güvenlik taburlarının, jandarmanın ve polis in islahımı öngörüyordu.

E.A.M. içinde en önemli örgüt olan K.K.E. daha sonra bu siyasi anlaşma hakkında aşağıdaki değerlendirmeyi yapacaktır:

«Birbirini izleyen tavizlerden ve bu dönemde işlenen ağır hatalardan (Lübnan ve Caserte anlaşmaları, Komünist partisi yönetiminin aralık, muharebesi, İngiliz emperyalistlerinin ve onların Yunan uçaklarının empoze ettikleri muharebe sırasındaki siyasi, ideolojik örgütlenme bakımından ve askeri bakımdan hazırlıksız olması hatalarından) sonra Varkiza anlaşması kabul edilmez bir uzlaşma için aslında İngiliz emperyalistleri ve Yunan irticacı karşılarında teslim olmağı.»

E.A.M. ve Yunan komünist partisinin, anlaşmanın şartlarının gerçekleştirilmesi yolunma gösterdikleri iyi niyete ve çabaya rağmen Varkiza anlaşması ne İngilizler ne de Yunan hükümeti tarafından hiçbir zaman uygulanmadı.

İngilizler memleketi önemli kuvvetlerle askeri işgal altına alarak, irticacı ve Sofulis, general Plastiras, Kafan daris, Kartalis, Bay Papaandreu gibi bazı demokratların ve simetriyi sağlamak üzere siyasette rol oynatılan daha birkaç kişinin işbirliği ile Yunanistanın mutlak efendileri kalmakta devam ettiler.

O sırada başbakan olan Sofulis, İngiliz hükümetinin emri üzerine 31 Mart 1946 genel seçimlerine gidecektir.

Müttefik gözlemcilerin raporlarına göre, seçmenlerin yüzde 70 i seçimlere katılmıyorlar. Birçok parti, bunlar arasında Yunan Komünist partisi de seçimleri boykot ediyorlar.

Oyalamadan birkaç gün önce, Sofulis seçim kampanyasını şu sözlerle açıyor: «İtiraf etmeliyim ki serbest seçimler için gerekli koşullar mevcut değildir. Yunanistan'ın bütün bölgelerinde bana gelen bilgiler ispat ediyor ki, yalnız kralcı adaylar seçim kampanyası için güvenlik le memleket içinde dolaşabilmekte idirler.»

Yabancı işgali ve güvenlik taburlarının terörü altında yapılan bu seçimler, iktidarı, Çaldaris'in «Halkçı» partisine yani dört yıl boyunca Yunan halkını dehşet içinde bırakan ve Mus solini'nin ve Hitlerin saldırısına memleketin kapılarını açan diktatörlüğün partisine verecektir.

1 Eylül 1946 de gene hep W. Churchill'in yerine bir işçi hükümetinin geçtiği Büyük Britanyanın baskısı altında ve Çaldaris'in «Halkçı» Partisinin «seçim zaferi» kazanmasından ötürü on katına çıkan ve terör havası içinde Kral II. Çorj'u tahta çıkaran hileli bir plebisit yapıldı. (Kralcılar iki — üç kez oy kullanabilirlerken 500 bin demokrat seçim listelerinde kayıtlı değildi.) Demek ki böylece, İngiliz emperyalizminin himayesi altında, Yunanistanda diktatörlük biçiminde bir krallık rejimi yeniden kurulmuş oldu.

Çaldaris hükümeti «düzenin ve güvenliğin yeniden kurulması için bir kanun» çıkarttı. Askeri mahkemeler kuruldu.

«Özel tedbirler kanunu» gereğince, asker mahkemeler tarafından verilmiş kararlarla, demokrat ve vatansız vatandaşların tutuklanmalarına, sürülmelerine ve yığın halinde öldürülmelerine başlandı.

İşte böylece Yunanistanda iç savaş başlamış oldu.

Kralcı Çaldaris'in «halkçı» partisinin iktidara gelişine kadar demokratik, örgütlenmiş silâhlı kuruluşlar yoktu. Hayatların kurtarmak için dağılmış durumda kalan silâhlı demokratların ve mukavemetçilerin tüm sayısı birkaç yüzü geçmiyordu. Memleketi kaplayan beyaz terörle birlikte durum değişti ve hayatları tehlikeye olan onbinlerce insan dağın yolunu tuttular. Böylece, 28 Ekim 1946 da, Yunan demokratik ordusu kuruldu. O zaman bütün bir halk tarafından desteklenen ve yardım gören bu halk ordusuna karşı koymak için artık kendilerini yeterli kadar kuvvetli hissettilerini İngilizler, gericiler ve kralcı aşırı sağ, halktan korkarak onlara katılan Yunan Cumhuriyetçi liberal burjuvazisinin siyasetçileri (bunların isimleri ni daha önce söylemiştik), ulusun çok

büyük bir çoğunluğunun muhalefeti ni temsil eden bu direnmeyi yenemeyeceklerini anlıyorlar. Ayrıca, Demokratik ordu, bizzat İngiliz halkının önemli bir fraksiyonunun hükümeti etkileyen sempatisinden yararlanıyordu. Bu sempatinin kuvvetli baskısı yüzünden İngiliz İşçi Partisi, Yunanistan meselesinde muhafazakar parti gibi davranmıyordu.

Nihayet, İngiliz İmparatorluğunun dağılması ile, İngiltere kendisi de yavaş yavaş Birleşik Devletlerin ekonomik, iktisadi ve askeri hâkimiyeti altına giriyordu. Bütün bu nedenlerle, Büyük Britanya ve ortakları Birleşik Devletlerin de mudahale etmesi için ısrar ettiler ve pek büyük bir güçle karşılaşmadan istediklerini elde ettiler. Demek ki, Amerikalıların Yunanistana müdahalesini kolaylaştırmış olan ve buna yol yapan İngiliz hükümetleri, önce savaş sırasında koalisyon hükümeti sonra 1945 den itibaren işçi hükümetidir.

Bu, Yunan dramının başka bir sayfasıdır.

Bununla birlikte bunun hakkında da birkaç söz söylemeliyiz:

Amerikan emperyalistleri, kralcı Çaldaris Hükümetinin, sonra Sofulis'in koalisyon hükümetinin çağrısı ile, 12 Mart 1947 de, Birleşik Devletlerin Yunanistana duyduğu ilgiyi törenle ilân eden «Truman Doktrini» yardımıyla ve zapt edilmiş bir melekete girmiş gibi Yunanistana girdiler. «Gerçekte, 12 Mart 1947 de Başkan Truman, Yunan demokrasisine harp ilân ediyordu.»

Daha sonra 20 Haziran 1947 de— Marshall planının Avrupada uygulanışından bir yıl önce — Amerika Birleşik Devletleri ve Yunanistan hükümetleri, memleketi Amerikalılara teslim eden ve onu bir sömürge seviyesine düşüren «İktisadi» bir anlaşma imzaladı.

New York Herald Tribune'un siyasi yazarı Valter Lippmann, 21 Haziran 1947 de bu anlaşma hakkında şunları yazıyor: «Dün imza edilen Yunan—Amerikan anlaşması, bizim başkalarının işlerine karışmamızın, bizim kaba müdahalemizin somut bir örneğidir... Yunanistanın işlerine o ölçüde karıştı ki, bu tecrübeden ders olarak bunu başka bir yerde tekrarlamamalıyız.»

Kısa bir zaman içinde İngiliz servislerinin yerini Amerikan servisleri aldı; bunun sonucu, terörün ağırlaşması ve işgali altındaki benzer bir başka küznenin memleketle yerleşmesi oldu.

Amerikan müdahalesi, İktisadi alanda da siyasi alanda ve özellikle askeri alanda kaba bir müdahaledir. Amerikan askerleri ve özellikle subayları Yunan demokrat ardusuna karşı harekâta büyük sayılarıyla katılıyorlar. Grammos Tepelerine saldırmak için ilk kez napalm bombasını kullanacaklardır.

Yunanistan hâlâ bu trajik olayların etkisinden kurtulmuş, kalkınmış değildir.

Yunan Sosyal Güvenlik Bakanı 13 Şubat 1954 de, hâlâ fakrû-hâl kağıdı olan kişilerin sayısının (7.915.654 nüfus üzerinden) 2.359.000 olduğunu tahmin etmektedir. 1947 den beri yarım milyon gencin iş bulmak üzere yurt dışına gitmek zorunda kaldıkları tahmin ediliyor.

Binlerce vatansız ve demokrat tenkil birlikleri tarafından öldürülmüş, binlercesi özel mahkemeler tarafından mahkûm edilmiş ve öldürülmüş Hapishaneler, toplama kampları — bunlardan en korkunçları diye ün salan Makronissos ve Yura kampları — dolup taştlar.

Daha 1945 aralığında, Adalet Bakanı Rentis, basına şu beyanatta bulunuyordu: «Adalet bakanlığınca toplanan bilgilere göre, cezaevlerinde mahpus bulunan insanların tüm sayısı 17.984 e yükseliyor. Bu sayının 2.388 i kanuna göre yediği hükmün cezasını çekmektedir, 15.596 sı ise ihtiyati tutuklama ile orada bulunmaktadırlar..

Suçlarla ilgili ve incelenmekte olan dosyaların sayısı 18.401 e yükselmiştir. Bununla birlikte henüz 17 bölgeye ait bilgilere sahip değiliz. 48.956 kişi E.A.M.' — E.L.A.S. üyesi hakkında kovuşturma açılmıştır. Haklarında takibat yapılan kişilerin tüm sayısı, ihtiyati tutuklama durumundaki olanlar da dahil olmak üzere, tahminlerimize göre 80.000 i aşmaktadır. Öte yanda, Yunan Komünist Par-

tisi de, yalnız, Varkiza anlaşmasını izleyen bir kaç ay için aşağıdaki sayıları veriyor: «1000 den çok mukavemetçi öldürüldü; tutuklanan vatansızların sayısı 75.000 i, takibata uğrayanlar ise 65.000 i aşiyor.»

1947 de, kralcı — liberal koalisyon hükümeti (Sofulus — Çaldaris) zamanında, vatansızların toplu olarak tutuklanmaları, bir dereceye kadar duraklar gibi olduktan sonra yeniden başlıyor. Yalnız «24 Aralık 1947 gecesi Atina'da tutuklananlar 7000 kişiden fazla. Ocak 1948 de üç gece içinde Atina da ve Pirede çoğu henüz serbest bırakılmış eski sürgünler olan 3000 kişi tutuklandı, 19—20 Nisan gecesi Genel Güvenlik teşkilâtı tarafından yapılan taramalar 100'ü aşan kitle halinde tutuklamalarla sonuçlandı. Bugün (Ağustos 1948) hapiste ve sürgünde olan insanların sayısı 70.000 e yükselmiştir.»

Bugün hâlâ demokratik ordunun 60.000 savaşçısı başka memleketlerde sürgün bulunuyorlar ve vatanlarına dönemiyorlar.

Atina hükümeti kendisi bile. 1948 kasımına kadar 4.738 vatansızın ölüme mahkûm edilmiş olduğunu doğruladı. Elbetteki bu resmi sayıları gerçeğin çok altındadır ve yalnızca 1948 kasımına kadar verilen ölümlerle ilgili değildir. O zamandan beri mahkûmiyetlerin ve infazların sayısı çok arttı. 17 Temmuz 1947 ye kadar, 4.711 kişinin ölüm cezası infaz edilmişti, bunlar arasında yüzlerce kadın, çocuk ve rahip de vardı. (Vatansız ve mukavemetçi rahiplerin de ölüm cezalarının infazı konusunda, Din adamları Ulusal Birliğinin de E.A.M. in kurucu üyelerinden biri olduğunu göz önünde bulundurmak gerekir. Hatta bu sayılar gerçek sayıların altındadır. Yalnız 1949 Nisan ayı içinde ve sadece bir tek Atina şehrinde 62 vatansızın ölüm cezası infaz edilmiştir.

Bu bir ay içinde, bütün memleketteki idamların tüm sayısı 145 e yükselmiştir.

SONUÇ:

İngiliz emperyalizmi ve ardından 1947'den başlayarak Amerikan emperyalizmi tarafından Yunan halkına ve mukavemet hareketine karşı saldırı, Almanlardan kurtarılan memleketlerde, Amerikalıların ve İngilizlerin kendi ekonomik ve politik hegemonyalarını kurmak ya da devam ettirmek için ustaca (düşüne taşına) hazırlanmış oldukları bir plânın sonucudur.

Yunanistan - harbin başından beri düşman değil, müttefik olan bir memleket, bunu belirtmek gerek mi? — Balkan yarımadasının güney ucunda, Girit adası ile birlikte Doğu Akdeniz'e hâkim olan coğrafi durumu bakımından, Anglo-Sakson emperyalizmine, kuzey komşularına, karşı, Sovyetler Birliğine karşı, bir ileri karakol, tabii bir uçak gemisi ve termonükleer üs olarak iş görebilirdi.

1 Nisan 1947 tarihli New York Herald Tribune'de Walter Lippmann şöyle yazıyor: «Yunanistan'ı ve Türkiye'yi gerçekten bir yardıma ihtiyaçları olduğu için değil, Karadenize ve Sovyetler Birliğinin kalbine açılan stratejik kapılar oldukları için seçtik.» Gerçekten de, 1947'den başlayarak ve bütün soğuk harp dönemi süresince Yunanistan, Amerikalıların dünya hegemonyası plânları ve Sovyetler Birliği ve sosyalist kampın öteki memleketlerine karşı saldırı hazırlıkları için bir deneme tahtası ve Balkanların halk demokrasilerine karşı bir provokasyon merkezi gibi iş görecektir.

Yunanistan'a karşı İngiliz—Amerikan tecavüzü, ittifakların tersine işleyişinin örneğidir.

Yunan halkı, kendi trajik tecrübesiyle, ulusal kurtuluşları ve bağımsızlıkları için savaşan öteki halklar önünde, İngiliz—Amerikan emperyalistlerinin plânlarının maskelerini düşürmek gibi ızdırıp verici bir görev yüklenmiştir. Bu halkın mücadelesi ve fedakârlıkları millî tarihinin sayfalarına sonsuzluğu dek altın ve kandan harflerle yazılı olarak kalacaktır.

1944-1949 yılları boyunca, Yunanistan, Yunan burjuvazisinin istisnasız bütün partilerinin (aşırı sağ, sağ ve merkez) yardımıyla kendi öz «müttefikleri» tarafından gerçek bir kan denizi haline getirildi.

TÜRK SOLU — Haftalık Gazete ★ Sahibi : Şerif Tekben ★ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Vahap Erdoğan ★ Teknik Yönetim: Ahmet Say, Bora Gözen ★ İdare yeri ve abone adresi: Babıali Cad. No. 33 İstanbul, Tel: 37 39 61 ★ Ankara Temsilciliği: Mesuriyet Cad. Altın Han No. 17. Dizgi ve baskı: Son Telgraf Matbaası, İstanbul. Tel.: 27 23 68 ★ İstanbul dağı-

tımı: Fuat Bütte, Tel.: 27 89 49 ★ Ankara dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi ★ Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özışman, İzmir. ★ Yıllık aboneliği: Yurt içi 20 TL. Avrupa uçak: 60 TL., Amerika uçak: 150 TL. İlan santimi 20 TL. Yayın ilanları yüzde elli indirilmiştir.